

Slikovnice u hrvatskim knjižnicama: na primjeru dječjih odjela knjižnica u Gorskom kotaru

Špoljarić, Mihaela

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:521813>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)



SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Mihaela Špoljarić

**Slikovnice u hrvatskim knjižnicama: na primjeru dječjih odjela knjižnica u
Gorskom kotaru**

(DIPLOMSKI RAD)

Rijeka, 2015.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Mihaela Špoljarić
Matični broj: 19779

**Slikovnice u hrvatskim knjižnicama: na primjeru dječjih odjela knjižnica u
Gorskom kotaru**

DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Hrvatski jezik i književnost – smjer knjižničarstvo

Mentor: dr. sc. Aleksandra Horvat

Rijeka, 3. rujna 2015.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Gorski kotar i njegove značajke	2
3. Općenito o knjižnicama	3
4. Slikovnica	5
4.1. Vrste i funkcije slikovnica	7
4.2. Uloga slikovnice u razvoju djeteta	9
4.3. Uloga slikovnica u nastavi	12
5. Slikovnica kroz povijest	15
5.1. Hrvatska slikovnica	16
6. Nakladništvo slikovnica u Hrvatskoj	17
7. Osvrt na IFLA-ine <i>Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi</i> i <i>Smjernice za knjižnične usluge za djecu</i>	19
8. Analiza anketnog istraživanja gorskokotarskih knjižnica	21
8.1. Cilj istraživanja	21
8.2. Metodologija	23
8.3. Prikaz i rezultati istraživanja	23
8.3.1. Podaci o knjižnicama	24
8.3.2. Nabava građe	33
8.3.3. Korištenje i razmjena slikovnica	39
8.3.3.1. Položaj dječjeg kutka u knjižnici	40
8.3.3.2. Nakladničke kuće	43

8.3.3.3. Aktivnosti u knjižnici	44
9. Zaključak	46
Sažetak	48
Ključne riječi	48
Literatura	49
Prilozi	53

1. Uvod

Tema diplomskog rada jest slikovnica i njezina uloga u knjižnicama. Posebna važnost dana je nakladništvu slikovnica i nabavi knjižnične građe za djecu u knjižnicama Gorskog kotara. Slikovnica se u radu prikazuje kao igračka, ali i kao vrlo važno sredstvo upoznavanja djeteta sa svijetom i okolinom. Provedeno istraživanje može pomoći da se razumije koliko pažnje treba posvetiti slikovnici i koliko je ona zastupljena u knjižnicama.

Posebna pažnja posvetila se dvama dokumentima koji pomažu pri pružanju knjižničnih usluga bebama i djeci rane dobi te općenito djeci. *Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi* te *Smjernice za knjižnične usluge za djecu* dokumenti su koje je izdala IFLA (Međunarodni savez knjižničarskih društava) kako bi pomogla knjižničarima i svima onima koji su na bilo koji način povezani s knjižnicama.

U daljnjem se radu provelo istraživanje u školskim, narodnim i općinskim knjižnicama Gorskog kotara. Pokušalo se kroz analizu ankete prikazati ulogu slikovnica u aktivnostima knjižnica i važnost njihove nabave. Anketni upitnik je kroz pitanja želio dokazati trenutno aktualnu potrebu za što ranijim korištenjem knjižnica kod beba i djece, a time i za prostornim uređenjem i nabavom građe koja odgovara najmlađim korisnicima.

Željelo se također prikazati na koji način knjižničari razmišljaju o slikovnici i koliku važnost joj pridaju u knjižnici. U središtu zanimanja je osim slikovnice i dijete kojemu je slikovnica namijenjena, jer zbog najmlađih korisnika ona i postoji. Cjelokupni rad je temeljen na djetetu i njegovu razvoju jer se čovjekova ličnost formira u najmlađim godinama života, stoga se posebna pažnja mora pridati upravo djeci.

2. Gorski kotar i njegove značajke

Gorski kotar se nalazi u zapadnom dijelu Hrvatske između Kvarnera, Like i granice sa Slovenijom. Proteže se na 1270 km² i sadrži 63% šuma.¹ Poznat je i pod nazivom *Zeleno srce Hrvatske*, a u starim zemljovidima se naziva *Hortus diabolicus* ili *Vražji vrt*. Dijelove Gorskoga kotara u prošlosti su u posjedu imali Zrinski i Frankopani, ali glavna prekretnica u razvoju izgradnja je cesta Karoline, početkom 18. stoljeća i Lujzijane u 19. stoljeću, čime se Gorski kotar počeo ubrzano razvijati i prometno povezivati s ostatkom zemlje.

Zbog prostora i klime, koja je većinom planinska, slabo je naseljen, s 18,11 stanovnika po km². Prema zadnjem popisu stanovništva vidljiva je stalna depopulacija; prema tom popisu u Gorskom kotaru živi 23 000 stanovnika.² Najviše se stanovnika bavi drvnom industrijom i šumarstvom.

Sadrži brojne prirodne ljepote i kulturne znamenitosti kao što su: nacionalni park Risnjak, zaštićeni krajolik Zeleni vir, kanjon Kamačnik, mnoštvo spilja (Vrelo, Lokvarka) i dr. Posebnost ovoga kraja također je u tome što se na tako malom prostoru govori trima narječjima iako je većinom kajkavski kraj. Zbog toga je vrlo zanimljiv jezikoslovcima i dijalektolozima u proučavanju jezika i narječja. Područje je podijeljeno na tri grada (Delnice, Vrbovsko, Čabar) i šest općina (Brod Moravice, Skrad, Ravna Gora, Lokve, Fužine, Mrkopalj). U svakom od navedenih gradova postoji gradska knjižnica, dok u općinama djeluju knjižnice u sklopu osnovnih škola. Knjižnice su mjesta okupljanja i druženja stanovništva zbog malog broja ostalih zabavnih i kulturnih sadržaja.

¹ http://www.gorskikotar.hr/turizam/otkrijte_gorski_kotar/Zemljopisne_znacajke

² http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_25/h01_01_25_zup08.html



Slika 1. Smještaj Gorskog kotara u Republici Hrvatskoj

3. Općenito o knjižnicama

Knjižnica se u Anićevo *Velikom rječniku hrvatskoga jezika* definira kao ustanova u kojoj se čuvaju i posuđuju knjige, periodičke publikacije i dr.³ U današnje bismo vrijeme mogli prethodno navedenu definiciju promatrati kao dio definicije knjižnice. Današnja uloga knjižnice je mnogo veća od čuvanja i posuđivanja knjiga. Knjižnice kao mjesta čuvanja i korištenja knjiga i drugih izvora informacija neupitna su mjesta naše baštine.⁴ Ovom definicijom proširujemo definiciju knjižnice na očuvanje baštine svih vrsta pa tako i građe vezane uz najmlađe korisnike. U daljnjem radu bit će detaljnije obrađena povijest slikovnica te će se prikazati koliko je važnu ulogu imala slikovnica u prošlosti i kako se održala kao književna vrsta te pomoć i zabava djeci.

³ Anić, V. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber, 2006., str. 583.

⁴ Javor, Ranka. *Baština i promocija hrvatske dječje knjige*. U: *Muzeologija* 43/44 (2007), str. 391.

U radu se govori o tri vrste knjižnica među kojima je provedeno istraživanje. To su: školske, gradske i općinske knjižnice. Školske knjižnice su posebno važne jer pretežni dio njihovog fonda čine knjige za djecu pa tako i slikovnica. Narodne i mjesne knjižnice također trebaju posjedovati dječji fond jer moraju brinuti o svim vrstama korisnika. Svaka knjižnica sadrži odjele koji se vezuju uz određenu populaciju, kao na primjer dječji odjel. Da bi u njemu svako dijete moglo pronaći slikovnicu koja ga zanima, prostor mora biti prilagođen najmlađima. Dakle, police i "korita" trebaju biti pristupačna i pregledna te u svakom trenutku trebaju biti na raspolaganju djeci.

Školska knjižnica je vrlo važan dio škole i u *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* navodi se da je školska knjižnica informacijsko, medijsko i komunikacijsko središte škole.⁵ Za ovaj rad je iznimno važno naglasiti kako bi knjižnica trebala pomoći djeci da od malih nogu zavole knjigu i uz nju postanu aktivni korisnici za cijeli život. Zadaci školske knjižnice, koji se vezuju uz slikovnicu su stvaranje radnih navika kroz čitanje i pomoć učenicima u stalnom razvoju. Upravo zbog važnosti početnog čitanja i susreta s knjižnicom, školska knjižnica dobiva još više na važnosti zbog dobne strukture korisnika.

Narodna knjižnica je posebno važan segment razvoja pojedine zajednice, a u ovome radu to je Gorski kotar u kojemu su narodne i općinske knjižnice ustanove koje održavaju aktivnosti određene lokalne zajednice i prepoznatljive su kao kulturno središte. IFLA je dala vrlo detaljan opis funkcioniranja narodnih knjižnica i u smjernicama se mogu naći svi podaci koji su potrebni kako bi se dokazalo koliku važnost ima narodna knjižnica za lokalnu zajednicu. Djelatnost narodnih knjižnica trebala bi se temeljiti na pružanju informacija na bilo koji način, pomaganju obrazovanja pojedinaca na svim razinama, a uz to se vezuje i osobni razvoj, kulturni razvoj društva, sloboda u svakom pogledu, radi li se o slobodi informiranja ili dostupnosti informacija svakom građaninu. Djeca su

⁵ *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. Zagreb : Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006., str. 19.

korisnici koji zahtijevaju posebnu pažnju, a pružanjem usluga i nabavom slikovnica i dječjeg fonda narodna knjižnica mora imati zadaću pružanja usluga i slobodan pristup informacijama svim korisnicima. Navedene knjižnice trebale bi imati osmišljen dječji odjel i težiti što boljem i kvalitetnijem iskorištavanju prostora i fonda. U zborniku radova *Kako razvijati kulturu čitanja* navodi se da je *knjižnica okruženje u kojem djeca i mladež mogu kreativno i osmišljeno provoditi svoje slobodno vrijeme*.⁶ Uzmimo u obzir da je zbornik izdan 1999. godine, a sad je situacija mnogo složenija zbog sve slabijeg interesa za knjigu i čitanje. I dalje djeca i mladi traže aktivnosti kojima bi popunili svoje slobodno vrijeme, a knjižnica mora otvoriti vrata različitim tehnologijama kako bi privukla potencijalne korisnike.

U današnje vrijeme postoji problem prevelikog utjecaja tehnologije pa je knjižnica mjesto koje može uvelike pomoći učenicima u posezanju za knjigom. Nevezano o kojoj se knjižnici radi, njezin je utjecaj velik, a posebno u malim mjestima kao što su to mjesta Gorskog kotara obuhvaćena istraživanjem.

4. Slikovnica

Slikovnica pripada dječjoj književnosti koja se u knjizi *Povijest hrvatske dječje književnosti*, Milana Crnkovića i Dubravke Težak dijeli osim slikovnice na dječju poeziju, priče i dječje romane te navedene vrste spadaju u pravu dječju književnost.⁷ Prva je dječja knjiga i svako se dijete s njom susreće na početku svog života i nema djeteta koje ne poznaje slikovnicu. Nema pravila od koje je godine djetetu potrebno približiti slikovnicu, ali su trenutno aktualni različiti programi za upoznavanje beba sa slikovnicama kao npr. u Knjižnici Medveščak.⁸ Upravo zbog različitog uzrasta djece, postoje i različite slikovnice.

⁶ *Kako razvijati kulturu čitanja: zbornik*. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1999., str. 6.

⁷ Crnković, M. ; Težak, D. *Povijest hrvatske dječje književnosti: od početaka do 1955. godine*. Zagreb : Znanje, 2002., str. 14.

⁸ <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=4219#igraonica>

Posebno ih možemo podijeliti prema temi i vrsti. Teme su se u slikovnicama mijenjale kroz godine pa možemo govoriti o temama koje se vezuju uz lijepo ponašanje i brigu o higijeni, temama koje se vezuju uz dobro i zlo, ali i o ozbiljnijim temama, kao što su na primjer zagađenje okoliša, ženska emancipacija, rasna diskriminacija, bolesti, stanje u obitelji, smrt i mnoge druge. Mogli bismo zaključiti kako se teme koje su prethodno navedene mogu pronaći i u književnosti. Iz tema koje se mogu pronaći u slikovnicama možemo zaključiti kako su pisci slikovnica oduvijek imali ideju obrazovati mlade čitatelje i pomoći im u prevladavanju i učenju o svakodnevnim situacijama kroz njima primjeren medij. Tako se 80-ih i 90-ih godina 20. stoljeća u slikovnicama počinju pojavljivati "tabu teme" kako se navodi u zborniku *Tabu teme u književnosti za djecu i mladež*.⁹ To ni ne čudi jer se djeca sve ranije upoznaju s problemima i važno ih je što prije suočiti s različitim situacijama kao pripremu za život i tu se dolazi do problemske slikovnice kao vrste slikovnica čije začetke pronalazimo krajem 20. stoljeća. Što se vrsta slikovnica tiče, u knjizi *Primjeri iz dječje književnosti* navedene su dvije osnovne grupe slikovnica, a to su:

- a) slikovnice spoznajnog tipa- pružaju znanje i spoznaje iz života i prirode
- b) slikovnice poetskog tipa- djeluju na dječju maštu, ukus i etiku.¹⁰

Važno je naglasiti kako se slikovnica sastoji od dvije sastavnice koje jedna bez druge ne mogu. To je prije svega likovno oblikovanje slikovnice kojim se nadopunjuje jezično oblikovanje. U samoj proizvodnji slikovnice sudjeluju pisci, ilustratori, prevoditelji, nakladnici i ekipa ljudi koji na kvalitetan način mogu i moraju funkcionirati pri stvaranju slikovnice jer ona mora imati funkciju i određeni učinak na dijete. Slikovnica također spada u ilustrirane knjige i važno je naglasiti kako takva vrsta knjige mora sadržavati u većoj mjeri ilustracije i one moraju biti dobro usklađene s tekstom. To dovodi do zaključka kako slikovnica ne može bez ilustracija pa ako nema ilustracija, ne možemo govoriti o

⁹ *Tabu teme u književnosti za djecu i mladež: zbornik*. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2002., str. 13.

¹⁰ Diklić, Z. ; Težak, D. ; Zalar, I., *Primjeri iz dječje književnosti*. Zagreb : DiVić, 1996., str. 344.

slikovnici. Slikovnica je specifična književna vrsta jer se temelji na suradnji pisca i ilustratora. Osim slikovnica jedna od najzanimljivijih i najdražih književnih vrsta jest svakako bajka. Djeca vole bajke jer su jednostavne strukturom i oblikom, radnjom i stilom.¹¹ Kako svaku slikovnicu prate ilustracije, bajke su također ilustrirane te potiču dječju pažnju, a roditelje i osobe koje su nekad čitale bajke, vraćaju u djetinjstvo i doba sigurnosti.

Teško je zamisliti sretno djetinjstvo bez slikovnica i raznih drugih knjiga koje od najranijeg djetinjstva pa do adolescencije hrane dječju maštu.¹² Ona bi trebala biti sveprisutna u obitelji jer se jedino na taj način slikovnica ne nameće učenicima pri dolasku u školu. Ako roditelji drže da slikovnica neće zanimati njihovo dijete, zakidaju ga za nove svjetove i mogućnost stvaranja novog razmišljanja, a upravo su to funkcije slikovnica.

4.1. Vrste i funkcije slikovnica

Ima nekoliko podjela slikovnica koje pokazuju raznolikost te književne vrste. Kako se rad temelji na slikovnicama koje se mogu pronaći u knjižnicama, navest će se podjela po temi i namjeni. Teme se prije svega promatraju i koriste vezano uz dob i doživljajno-spoznajne mogućnosti djece. Tako je od najranijih dana djetetova života prisutna slikovnica s malo teksta i puno slika, koja se temelji na realnim situacijama kako bi dijete što lakše doživjelo svijet. Kako dijete raste, tako se mijenjaju teme slikovnica. Djetetov razvoj potiče priča koju svaka slikovnica posjeduje, a likovi su ljudi i životinje. Predškolska dob donosi promišljanja na višoj razini pa su teme slikovnica postale problemske i govore o životnim situacijama i time dolazimo do namjene. Za ovaj je rad važna poučna namjena slikovnice, jer je knjižnica prostor u kojemu je najvažnije ispuniti

¹¹ *Odrastanje u zrcalu suvremene književnosti za djecu i mladež: zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb :*

Knjižnice grada Zagreba, 1998., str. 84.

¹² Jelusić, S. *Ogledi o nakladništvu. Zagreb : Naklada Ljevak, 2012., str. 135.*

obrazovnu funkciju. Druga njezina namjena je doživljavanje svijeta pa govorimo o umjetničkoj slikovnici.

Svaka stvar mora imati funkciju, a slikovnica ih ima mnogo jer je stvorena za najosjetljiviju kategoriju čitatelja. Jedna od vjerojatno najvažnijih funkcija slikovnica je prethodno navedena obrazovna funkcija. Ona se temelji na načinu strukturiranja slikovnice jer pisci i ilustratori u pisanju ili ilustriranju slikovnice, kroz suradnju u stvaranju slikovnice, postižu svrhu educiranja čitatelja. Naravno, postoje slikovnice koje se ne mogu pohvaliti pedagoškom ulogom, jer ničime ne daju uzor djeci. Ako slikovnica posjeduje obrazovnu funkciju, uči o stvarima oko sebe, upoznaje okolinu i pokušava primijeniti naučene stvari. Važno je jedino dobro uklopiti obrazovnu funkciju kako bi dijete na što lakši način što više naučilo.

Slikovnica je primarno namijenjena djeci predškolske dobi pa je jedna od njezinih funkcija svakako reprezentacija poznate stvarnosti.¹³ Slikovnica svima koji su u stalnom kontaktu s djecom pomaže u upoznavanju svijeta, a ona je upravo zbog spoja slike i teksta pravi medij za to. Sljedeća funkcija slikovnice jest svakako razvoj komunikacije. Do pokušaja komuniciranja i oponašanja dolazi se ako odrasli s djetetom od prvih mjeseci njegova života pregledavaju slikovnice. Mogli bismo reći kako slikovnice imaju i emocionalnu funkciju koju bismo mogli objasniti na način da približavaju obitelji i čitanjem priča donose u obitelj prisjećanje na djetinjstvo. Svaka osoba ima većinom pozitivne asocijacije kad se spomene slikovnica jer je njezina uloga primarno zabaviti i poticati na igru.

Razvijanje čitalačkih vještina također je jedna od funkcija slikovnice jer se najviše kroz nju usvajaju kodovi koji su potrebni kako bi dijete na što lakši način naučilo čitati. Čitanje se u pravilu počinje učiti u djetinjstvu i smatra se

¹³ Petrović-Sočo, B. *Dijete, odgajatelj i slikovnica: akcijsko istraživanje*. Zagreb : Alinea, 1997., str. 9.

skupom podvještina.¹⁴ Ako se djeca često susreću sa slikovnicom, brzo će se postići ispravnost čitanja i zavoljeti čitanje. Tečnost je čitanja sposobnost pouzdanoga prepoznavanja pisanih riječi, postizanje veće brzine i izražajnosti čitanja te dobro razumijevanje pročitanoa.¹⁵ Jednostavne i kvalitetno grafički osmišljene slikovnice pomažu da se čitanje dobro razumije.

Petar Čačko u svome radu *Slikovnica, njezina definicija i funkcije* daje kratak popis funkcija za koje smatra da su važne kad se govori o slikovnici. To su: informacijsko-odgojna (učenje razvijanja mišljenja, analize, usporedbe...), spoznajna (stvaranje iskustava i spoznaja), iskustvena (oblikovanje djeteta kroz učenje o stvarima), estetska (doživljavanje osjećaja i emocija) i zabavna (učenje kroz igru).¹⁶ Za sve funkcije kojima se može pohvaliti slikovnica, važno je naglasiti kako se funkcije neprestano prožimaju i jedino tako slikovnica postaje važnom, što ona uistinu i jest već stoljećima.

4.2. Uloga slikovnice u razvoju djeteta

Poznato je da svako dijete mora u ranoj dobi biti izloženo različitim iskustvima, jer se u vremenu od rođenja do početka školskog doba dijete najviše razvija i kroz učenje dobiva informacije koje mu mogu pomoći u životu. Mnogo se govori o važnosti slikovnica za dijete i upravo zbog toga treba pri stvaranju slikovnice paziti na mnogo detalja. Svako dijete je specifično i kao što se literatura za odrasle može i ne mora svidjeti svakome, takva je situacija i sa slikovnicom. S time da slikovnica ima mnogo veću ulogu u razvoju i odrastanju svake mlade osobe jer se kroz različite dimenzije otkriva svijet.

14 Lasić, Lazić, J. ; László, M. ; Boras, D. *Informacijsko čitanje*. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2008., str. 22.

15 Lasić, Lazić, J. : László, M. : Boras, D. *Informacijsko čitanje*. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2008., str. 23.

16 Čačko, P. *Slikovnica, njezina definicija i funkcije*. U: *Kakva je knjiga slikovnica*. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2000., str. 15.

Dijete treba na različite načine dobivati podražaje kako bi stjecalo što više iskustava, a slikovnica je preduvjet razumijevanju svijeta, poticanju mašte, a to su sve radnje koje prethode potpunom usvajanju i uvježbavanju pravilnog korištenja informacija i pripremi za cjeloživotno učenje. Svako dijete ima pravo na informacije i slobodno korištenje materijala i izvora, a dok je još malo posebno je važna slikovnica. Ako je djecu u ranoj dobi moguće poučiti uzbuđljivosti znanja i djelima mašte, vjerojatno će u životu imati koristi od tih osnovnih elemenata osobnog razvoja koji obogaćuju i povećavaju njihov doprinos društvu.¹⁷ Stručnjaci se slažu da svaki čovjek bolje funkcionira ako je u djetinjstvu uz obitelj naučio razvijati kvalitetan odnos prema životu i društvu.

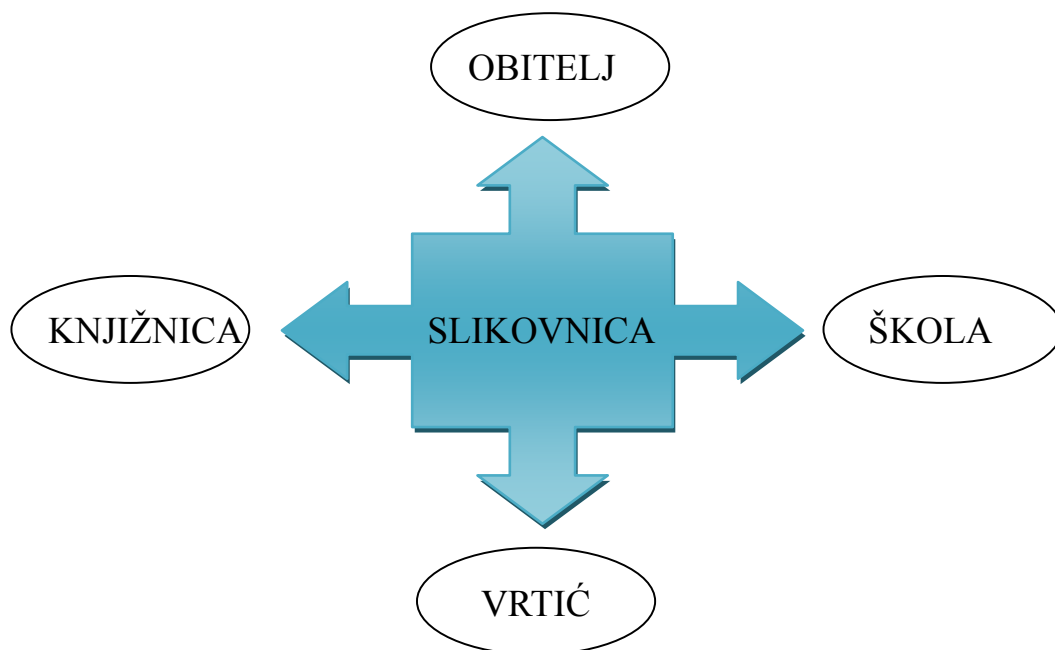
Slikovnica u današnje vrijeme ima, više nego ikad, ulogu poticanja i promicanja čitanja. Radi se o tome da djeca manje čitaju i veliki broj ima problema sa svladavanjem tehnike čitanja i razumijevanja pročitano. Slikovnica može na zanimljiv i pristupačan način pomoći u svladavanju poteškoća. Iako se možda čini kako je slikovnica predodređena za malu djecu i kako služi za zabavu i igru, ona posjeduje dublje značenje i smisao joj je uvježbavanje razmišljanja i stvaranje iskustava nužno potrebnih za funkcioniranje u društvu i zajednici. Kako dijete raste, tako se i slikovnice mijenjaju i postaju ozbiljnije obzirom na dob.

Razvijanje čitalačkih navika u djece dugotrajan je proces i počinje već od predškolske dobi.¹⁸ Kao što se prethodno navodi, neki slikovnicu smatraju igračkom za predškolsku djecu, ali je važno napomenuti kako treba razvijati svijest da slikovnica nije samo igračka. Tu veliku ulogu imaju roditelji jer oni prvotno odgajaju dijete i prisutni su u prvom upoznavanju djeteta sa

¹⁷ Koren, M. *Pravo djece na informacije: vezanost ljudskih prava s knjižničnim uslugama. U: Slobodan pristup informacijama u službi kulturnog razvitka: zbornik radova.* Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002., str. 123.

¹⁸ Radićević, V. ; Biglbauer, S. *Poticanje čitalačke pismenosti kao dio knjižnično-informacijskog obrazovanja. U: XXIII. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske: zbornik radova.* Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2011., str. 35.

slikovnicom. Kakav stav će roditelji imati prema slikovnici, takav će imati i dijete. Roditelje treba spomenuti kad se govori o slikovnici, jer je činjenica da malo dijete ne može doći do slikovnice ako mu ju roditelj ne priušti. Time se zadire u sferu nakladništva i marketinga, o čemu će se govoriti kasnije. Važno je naglasiti kako marketing čini pritisak i na roditelje zbog financiranja slikovnice. Svaki proizvod ima cilj biti što privlačniji jer se na taj način prodaje pa se često događa da djetetu bude uskraćena slikovnica, jer roditelji za nju nemaju novca. I ovime se došlo do knjižnice koja pomaže i zadaća joj je da svako dijete dođe do slikovnice i ne bude zakinuto za zabavu i otkrivanje novih svjetova. Slobodan pristup informacijama temelji se na tome da svaki korisnik od najmlađih dana može posuđivati knjige koje želi. I za kraj se opet dolazi do roditelja koji male korisnike moraju naučiti i pokazati im da postoje ustanove koje omogućuju pristup svakoj knjizi bez problema. Knjižnica je ustanova koja mora djelovati tako da temelji svoju djelatnost na razvoju svakog pojedinca, u ovom slučaju su to djeca.



Graf 1. Dijagramski prikaz slikovnice

Slikovnica, osim što pozitivno djeluje na razvoj djeteta, pomaže i u prilagodbi djeteta na novu sredinu, a to je škola. Obitelj i vrtić djetetu kroz

slikovnicu pomažu u razvijanju komunikacije pa je onda važno nastaviti istim putem. Na kraju se bavljenje slikovnicom svodi na stalnu suradnju obitelji, odgojitelja, nastavnika i knjižnice. Dobra, vrijedna slikovnica djeci nadomješta slobodnu igru i trčanje za životinjama, donosi istine i pouke, razvija maštu, oštri dar zapažanja, upoznaje ih sa svijetom, intenzivira emocije, razvija smisao za ljepotu, potiče na akciju, izaziva na moralno vrednovanje, bogati rječnik i pomaže im stvarati pravilne jezične formulacije.¹⁹ Ovakvu definiciju slikovnice trebali bi pročitati i upoznati se s njome svi roditelji kako bi shvatili važnost slikovnice.

4.3. Uloga slikovnice u nastavi

Školske i narodne knjižnice temelj su društva koje se želi razvijati, a ako se krene od malih nogu djecu učiti vještinama koje će im biti potrebne u životu, stvaraju se temelji kompetencija za cjeloživotno učenje. Školskim knjižnicama je posebno važan odnos prema korisnicima jer nastoje pridobiti mladog čitatelja. Slikovnica je u nastavi posebno vidljiva u predškolskom obrazovanju i na početku školovanja jer se tada prepoznaje i njezina glavna funkcija, a to je uvježbavanje čitanja. Dakle, sve počinje čitanjem, zato je važno u nastavu uvrstiti što više čitanja kako bi dijete što prije uvježbalo metode čitanja i bez poteškoća nastavilo pratiti nastavni sadržaj.

Kad se govori o slikovnici mora se naglasiti da se možda čini kako slikovnica služi samo za zabavu i igru, ali ona je velika podrška nastavnom procesu i služi kao važan primjer korelacije s mnogim nastavnim predmetima. Kako bi korelacija uspjela, učitelji i knjižničari moraju biti dovoljno kreativni i željni novih nastavnih metoda i oblika kako bi dijete na različite načine došlo do vrijednih iskustava. Jasno je da se slikovnica koristi većinom u razrednoj nastavi i to na satovima lektire, ali uvijek se može napraviti korelacija koja će kroz

¹⁹ Diklić, Z. ; Težak, D. ; Zalar, I. *Primjeri iz dječje književnosti*. Zagreb : DiVić, 1996., str. 345.

slikovnicu prikazati određeno gradivo. Upravo zato se i stvaraju slikovnice koje progovaraju o različitim životnim temama kako bi se djeci prikazali problemi i pokušalo se primjerom utjecati na pozitivno ponašanje. Autorica Karol Visinko u svome radu *Primjena slikovnice u odgojnoj i nastavnoj praksi* nabraja i objašnjava kriterije po kojima učitelji slikovnicu uključuju u proces odgoja i naobrazbe.

Kriteriji:

1. Stupanj odgoja i naobrazbe učenika
2. Potrebe organizacijskih oblika osnovnoškolskog odgoja i naobrazbe
3. Usklađenost s nastavnim sadržajima
4. Poticanje stvaralačkog i istraživačkog rada učenika i učitelja
5. Učiteljev i učenikov osobni izbor slikovnica.²⁰

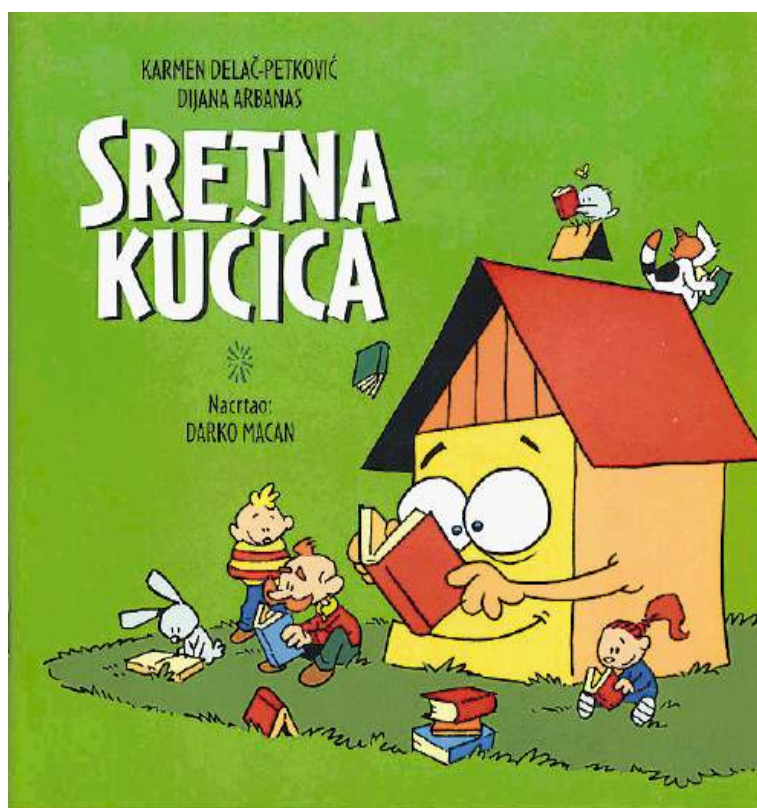
Navedeni kriteriji pomažu učiteljima koji bi željeli uključiti slikovnicu u obrađivanje određenog nastavnog gradiva, ali ne znaju kako. Također pomažu i knjižničarima u stvaranju kvalitetnih projekata, a sve kako bi se učenicima olakšalo i na zabavniji način prikazalo nastavno gradivo.

Pošto se ovaj rad temelji na analiziranju knjižnica Gorskog kotara, treba spomenuti kad se govori o edukacijskoj ulozi slikovnice, primjer slikovnice *Sretna kućica*.²¹ Nju možemo povezati s posljednjim kriterijem pri odabiru slikovnica u procesu odgoja i obrazovanja, a to je učiteljev i učenikov osobni odabir. Posebno je vidljivo načelo zavičajnosti ako se radi o slikovnicama kao što je *Sretna kućica*. Navedena slikovnica nastala je u suradnji knjižničarke i

²⁰ Visinko, K. *Primjena slikovnice u odgojnoj i nastavnoj praksi*. U: *Kakva je knjiga slikovnica: zbornik*. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2000., str. 41.

²¹ Delač-Petković, K. ; Arbanas, D. *Sretna kućica*. Rijeka : Tiskara Zambelli, 2014.

učiteljice razredne nastave te je dopunjena kvalitetnim ilustracijama. Osim što sadrži sve funkcije slikovnice, temelji se na istinitom događaju, to jest glavni lik je kućica za koju se na samome kraju saznaje da je to knjižnica u srcu Gorskog kotara i jedva čeka da ju djeca posjete. Navedena slikovnica tipičan je primjer kako knjižničari, učitelji pa uostalom i roditelji moraju surađivati. Nastavne sadržaje potrebno je povezivati kako bi učenik iz njih mogao izvući najbolje i najlakše usvojiti gradivo. Stoga slikovnica navodi na razmišljanje zašto se ne bi više koristila u nastavi, nevezano uz dob učenika, kako bi se lakše postigla zainteresiranost učenika.



Slika 2. Naslovnica slikovnice *Sretna kućica*

Ako se promotri *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, može se zaključiti kako je slikovnica zastupljena u svakom razredu od prvog do četvrtog. Prvi razred se temelji općenito na upoznavanju prostora škole pa tako i knjižničnog prostora. Pri upoznavanju sa školom, učenici saznaju sve o knjižnici i kako ona funkcionira, kako bi ju mogli na kvalitetan način koristiti. U nastavnom području književnost pronalazimo pojam slikovnice zajedno s

ključnim pojmovima slike i teksta. Iako su se učenici već u predškolskom odgoju i u obitelji susreli sa slikovnicom, u prvome razredu ona se stavlja u odnos s ostalim knjigama. Uz to se usko vezuje i lektira s kojom se učenici također prvi puta susreću. Važno je reći kako se lektira u prvome razredu sastoji od slikovnica i na popisu je njih četrnaest. Drugi razred se nadovezuje na prvi na način da se u nastavnome području književnost može pronaći pojam bajke, a ona je važna iz razloga što je veliki dio bajki pretočen u slikovnice. Iako u popisu lektire za drugi razred ima knjiga koje nisu slikovnice, još uvijek je velik broj slikovnica koje imaju ulogu stvaranja navike čitanja knjiga. Treći razred je također važno naglasiti jer se u njemu uči u nastavnome području književnosti o basni, koja se može poučavati kroz primjere slikovnica kako bi učenicima bila zanimljivija. Iako u popisu lektire za treći razred više nema slikovnica, učiteljice razredne nastave rado posežu za slikovnicama jer današnje generacije učenika kasno upoznaju slikovnicu pa se kod nekih učenika granica pomiče. Iz vlastitog iskustva poznato mi je kako učenici mlađih razreda rado pregledavaju i čitaju slikovnice, nevezano koji su razred. Neki to čine zbog količine teksta, a neki jer se vole prisjetiti kako su ih kao mali čitali. Četvrti razred je priprema za starije razrede i normalno je da slikovnica pomalo gubi svoje mjesto u djetetovu razvoju. Nastavno područje književnosti u četvrtome razredu ne sadrži poveznicu sa slikovnicom jer se obzirom na sposobnosti i razvoj djeteta prema dobi dolazi do postepenog prelaska na ostale književne vrste, kao što su pjesma, bajka, pripovijetka, dječji roman i igrokaz te njihovo razlikovanje.

5. Slikovnica kroz povijest

Povijesno gledano slikovnica je nastala u 17. stoljeću i to nastankom prve slikovnice Jana Komenskog, *Orbis sensualium pictus* 1657. godine. S današnjega gledišta to djelo više nalikuje na slikovni rječnik ili na udžbenik, ali

je općenito uvjerenje da njime započinje slikovnica.²² Mora se uzeti u obzir da su temelji slikovnica i djela namijenjenih djeci prvotno imali izrazito didaktičku funkciju, a teme su bile vjerskog karaktera.

Djeca su do 17. stoljeća imala na raspolaganju usmenu književnost i djela koja su stvarali odrasli za djecu kao što je na primjer bajka. Dakle, važno je naglasiti kako su djeca odgajana uz usmene priče kojima su se zabavljala i uvodilo ih se u svijet mašte. Velik procvat i napredak slikovnice povezuju se uz pojavu tiskarskog stroja. Slikovnice su tada počele dobivati današnji izgled. Grafičkom dizajnu pridalo se mnogo pažnje te je slikovnica dobila dizajn koji se i danas temelji na spoju teksta i slike. Kako nas zanima napredak slikovnice, važno je još spomenuti nakladnika J. Bertucha koji je 1792. godine objavio *Slikovnice za djecu*. Tek se od 19. stoljeća promijenila koncepcija pisanja slikovnica jer su pisci počeli svjesno pisati za djecu, a djeca su počela lakše dolaziti do slikovnica, navode Crnković i Težak.²³ Za ovaj je rad važan utjecaj slikovnice na djecu te nije potrebno dublje ulaziti u povijesni nastanak slikovnice.

5.1. Hrvatska slikovnica

Prve slikovnice u Hrvatskoj nastaju krajem 70-ih godina 19. stoljeća. Dvadeseto stoljeće je vrlo važno za razvoj dječje knjige. Prve hrvatske knjige za djecu stranih autora najčešće su prevedene ili priređene iz njemačkih i čeških izdanja.²⁴ Kako su za oblikovanje slikovnice važni pisac i ilustrator vrijedi spomenuti i da je prvi hrvatski ilustrator slikovnica bio slikar Vladimir Kirin.

²² Crnković, M. ; Težak, D. *Povijest hrvatske dječje književnosti: od početaka do 1955. godine*. Zagreb : Znanje, 2002., str. 42.

²³ Crnković, M. ; Težak, D. *Povijest hrvatske dječje književnosti: od početaka do 1955. godine*. Zagreb : Znanje, 2002., str. 51.

²⁴ Javor, R. *Baština i promocija hrvatske dječje knjige*. U: *Muzeologija*, 43/44, (2007), str. 393.

Za razvoj hrvatske slikovnice važno je spomenuti kako je 1993. u Zagrebu utemeljen Hrvatski centar za dječju knjigu koji djeluje i danas. Njegova zadaća je kao što i sam naziv kaže, očuvanje i promocija dječjih knjiga. Također je u sklopu centra otvorena zbirka koja je pokušala skupiti vrijedna i rijetka djela iz dječje književnosti i prikazati vrijednost pojedinih ostvarenja. To je hvalevrijedan postupak iz kojeg se mogu izvući podaci o nakladništvu, ali i vidjeti na koji se način željelo pristupiti djeci i njihovom razvoju kroz godine. Upravo pomoću navedene zbirke *Zaštićeni fond dječje knjige* možemo pronaći prve hrvatske slikovnice, vidjeti kako su one izgledale i uvjeriti se kako su tadašnje slikovnice imale primarno didaktičku funkciju. Za razvoj hrvatske slikovnice važno je spomenuti nekoliko nakladnika kao što su naklada Kugli i Deutsch te knjižara Hartmann. Neke slikovnice imaju anonimne autore, a godine izdanja često nisu navedene pa postoji problem otkrivanja godine nastanka. Ako se promatraju teme koje se kroz povijest provlače u slikovnicama, većinom su to bile biblijske teme s didaktičkom funkcijom.

Današnja hrvatska slikovnica visoko je kvalitetna, a to dokazuje i nedavno gostovanje hrvatskih nakladnika na Sajmu dječje knjige u Bologni. Hrvatska slikovnica napreduje i postiže svjetsku razinu, a djeca dobivaju nove sadržaje koji pomažu pri razvoju ličnosti i još uvijek nakon mnogo godina postojanja i dalje rado posežu za slikovnicom.

6. Nakladništvo slikovnica u Hrvatskoj

Knjiga je izumom tiskarskog stroja dobila veliku ulogu u životu ljudi, a posebno kod djece. Kao što je prethodno navedeno, slikovnici su strojevi donijeli ljepši izgled i privlačnost za dječje oko. Za današnje nakladništvo slikovnica u Hrvatskoj, ali i u svijetu iznimno je važan marketing. Posebno u današnje vrijeme kad se javlja problem manje privlačnosti knjige u odnosu na konkurenciju drugih medija. Iako je marketing knjige postojao oduvijek, ako se

promotri slikovnica, mora se razmisliti kako privući čitatelje. Svaka kategorija korisnika je specifična, ali djeca su posebna kategorija jer na njih posebno utječe marketing kao i na njihove roditelje. Između nakladnika i autora mora postojati čvrsta poveznica kako bi proizvod bio što kvalitetniji, iako kad se govori o slikovnici, treba uzeti u obzir i ilustratore. Poznato je da se autori znaju zbog dobre suradnje odlučiti za jednog nakladnika te se zna da će svako sljedeće djelo biti objavljeno u istoj nakladničkoj kući. To može posebno pomoći knjižničarima koji nabavljaju građu, jer ako korisnici imaju potrebu za određenom slikovnicom, knjižničar će lakše doći do specifičnog fonda. Nakladnici pomažu autorima i suradnjom nastaje kvalitetna građa. Nakladnik je fizička osoba ili korporativno tijelo koje se brine o izdanju jedinice bibliotečne građe te snosi troškove njezina izdavanja i tiskanja, odnosno osoba ili organizacija odgovorna za proizvodnju i raspačavanje dokumenata.²⁵ Ovom definicijom prikazuje se važnost nakladnika za dobar izgled djela i njegovu prodaju. Dobar izgled jedan je od preduvjeta kako bi određena slikovnica bila prepoznata pa se možda može zaključiti kako nakladnici slikovnica imaju malo teži posao jer su djeca zahtjevna skupina kupaca.

Kako slikovnica već mnogo godina i dalje ostaje omiljena djeci, nakladnici imaju kvalitetno tržište te razvijaju slikovnicu na različite načine, kao što je na primjer slikovnica sa zvukom ili trodimenzionalna slikovnica. Kako bi imali tržište koje ima potrebu za kupovanjem slikovnica, nakladnici moraju paziti da bude namijenjena djetetu i prilagođena svima koji dolaze u doticaj s njome. Dakle, posebnu pažnju treba usmjeriti na roditelje koji su prvi pri upoznavanju djeteta sa slikovnicom. Nakladnici slikovnica moraju imati na umu da se njihove slikovnice moraju osim djeci, svidjeti i roditeljima jer su oni stvarni kupci te vrste knjiga.

Nakladnicima je od iznimne važnosti financijska strana poslovanja jer od toga žive. Zato će pokušati na što bolji način prikazati i predstaviti pojedinu

²⁵ Živković, D. *Elektronička knjiga*. Zagreb : Multigraf, 2001., str. 22.

slikovnicu. Svakom je nakladniku dizajn naslovnice i omota vrlo važan, jer se prvi susret potencijalnog kupca ili čitatelja događa upravo putem naslovnice.²⁶ Slikovnica je u prednosti pred drugim publikacijama jer sadrži primamljive omote i zamjećuju je roditelji i djeca.

U knjizi Hrvoja Božičevića iz 2012. godine navedeno je kako je trenutno u Hrvatskoj aktivno dvjestotinjak nakladničkih kuća, iako ih je u državnom registru upisano više, čak oko tisuću osamsto.²⁷ Ovaj podatak može biti dobar okvir, ali treba uzeti u obzir da su nama potrebni podaci nakladničkih kuća koje objavljuju slikovnice i za taj podatak bi također trebalo provesti istraživanje. U provedenom istraživanju pokazalo se kako su mali nakladnici vrlo važni za izdavanje slikovnica, jer su u anketnim pitanjima knjižničari u velikom broju naveli male nakladnike. Knjižničari moraju poznavati nakladničke kuće jer nabava i kvaliteta fonda ovise upravo o njihovoj snalažljivosti.

7. Osvrt na IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi i Smjernice za knjižnične usluge za djecu

Govoreći o smjernicama koje pomažu knjižničarima u kvalitetnijem pružanju usluga pojedinim korisnicima, za ovaj rad posebno su važna dva IFLA-ina dokumenta čije je prijevode objavilo Hrvatsko knjižničarsko društvo. Oba su dokumenta posebnu pažnju posvetila djeci koja su specifična skupina korisnika. U članku Ivane Martinović, koja se osvrnula na dokument *Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi* prvo se spominje kako izvorni naslov u sebi sadrži termin *toddlers*²⁸ što je u hrvatskome jeziku neprevedivo.

²⁶ Jelušić, S. *Ogledi o nakladništvu*. Zagreb : Naklada Ljevak, 2012., str. 104.

²⁷ Božičević, H. *Kako se kalio hrvatski nakladnik*. Zagreb : Edicije Božičević, 2012., str. 21.

²⁸ *Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008., str. 142.

Zato se koristi termin *djeca rane dobi*, a smatra se da su to djeca od jedne do tri godine.

U *Smjernicama za knjižnične usluge za djecu* iz 2003. godine važan je podatak kako su nastale kako bi pomogle knjižničarima i usklađene su sa svim važnim IFLA-inim publikacijama. Zadaća dječje knjižnice je uvođenje djece i njihovih roditelja u svijet knjižnice i snalaženje u bilo kojoj knjižnici. U drugom se dijelu *Smjernice* oslanjaju na UN-ovu *Konvenciju o pravima djeteta* u kojoj su nabrojena prava djeteta koja pomažu u njegovu razvoju, a to je prije svega slobodan pristup informacijama. Također se navode ciljne skupine, ciljevi, financiranje, građa, kriteriji za odabir građe, prostor, usluge, suradnja s drugim ustanovama, knjižnično osoblje i rukovođenje te vrednovanje. Upravo se kroz istraživanje koje slijedi željelo vidjeti koliko su *Smjernice* pomogle i koliko su ih knjižničari anketiranih knjižnica provodili.

Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi nastale su 2007. godine i moglo bi se reći da su nadogradnja na prethodne *Smjernice za knjižnične usluge za djecu* iz 2003. godine. U središtu oba dokumenata su djeca, ali i njihovi roditelji koji uvelike pomažu i sudjeluju u razvoju djece. Osvrt na navedene dokumente posebno je važan, jer se ti dokumenti oslanjaju na slikovnicu preko koje se u knjižnicama ostvaruju različite aktivnosti za djecu. Pravilnim izborom slikovnica korisnici knjižnice dobivaju potrebne informacije i potiče se razvoj, čitanje, razmišljanje i buduće djelovanje u zajednici. S jedne strane, važno je osigurati djetetu poticajnu okolinu i dovoljno štiva, a s druge strane neophodno je informirati i obrazovati roditelje u području čitanja i pričanja djeci od najranije dobi.²⁹ Ova tvrdnja navodi se u *Smjernicama* jer se došlo do zaključka koliko je važan razvoj djeteta od najranije dobi, a s druge strane problem pismenosti u cijeloj obitelji. Sadržaj *Smjernica* podijeljen je na četiri poglavlja u kojima se detaljno opisuje svrha i kome su namijenjene s time

²⁹ *Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008., str. 8.

da se posebna pažnja pridaje narodnim knjižnicama. Drugi dio sastoji se od poslanja dječje knjižnice u kojem se navodi i slikovnica kao sredstvo pomoći u daljnjem razvoju čitanja i pisanja. Knjižnice bi trebale zadovoljiti potrebe obitelji s djecom mlađom od tri godine i to je posebno naglašeno, jer se ranije smatralo kako ta djeca još ne mogu biti korisnici knjižnice, nego jedino pratnja roditeljima kad dođu u knjižnicu. Pri daljnjem objašnjavanju ciljeva i usluga dolazi se do zaključka kako treba poticati cijele obitelji da postanu korisnici knjižnica. Kod građe i kriterija odabira iznimno je važna slikovnica. Općenito je za knjižnice važan prostor i oprema, ali za djecu su oni još i važniji jer je djeci i njihovim roditeljima potrebno više prostora i sigurno okruženje. Treći dio *Smjernica* držim da je vrlo važan za knjižničare jer se temelji na samoprocjeni rada knjižnice i osoblja, dok se četvrti dio osvrće na praksu u svijetu koja pomaže knjižničarima u stvaranju vlastitih usluga za djecu.

Smjernice su izrađene, kao što se prethodno naglasilo, za djecu i roditelje, ali posebno su važne za knjižničare kojima će pomoći u osmišljavanju aktivnosti i privlačenju korisnika. Držim važnim naglasiti kako se spominju i studenti knjižničarstva kojima se otvaraju vrata novih iskustava ako ih posao odvede u područje dječjeg knjižničarstva.

8. Analiza anketnog istraživanja gorskokotarskih knjižnica

8.1. Cilj istraživanja

Cilj je istraživanja proučiti i istražiti mjesto slikovnica u knjižnicama, utvrditi na koji način i u kojem broju knjižnice Gorskog kotara nabavljaju slikovnice te kako slikovnice dopiru do korisnika. Cilj je i utvrditi obavljaju li knjižnice svoju ulogu na kvalitetan način te ima li potrebe i mjesta za daljnji razvoj usluga, to jest korištenje slikovnice u nastavnome procesu.

Obzirom da knjižnicu čine njezini korisnici, cilj istraživanja svakako je i pokušaj dobivanja podataka o tome koliko i kako knjižnice pokušavaju okupiti

korisnike u knjižnicama. Knjižnice u ruralnim područjima imaju veću ulogu okupljanja korisnika i općenito stanovništva zbog manje ponude sadržaja kako za odrasle, tako svakako i za djecu.

U prvome dijelu ankete željelo se usporediti dječji fond knjiga s ukupnim fondom knjižnice, kako bi se vidjelo je li nabava građe ravnomjerna. Broj djece članova važan je zbog broja jedinica knjižne građe za djecu odnosno zadovoljavajućeg omjera broja članova djece i broja jedinica knjižne građe za djecu.

U drugome dijelu vezanom uz nabavu građe željelo se općenito usporediti nabavu građe s nabavom dječje građe kako bi se prikazala jedna od najvažnijih zadaća knjižnice, osiguravanje slobodnog pristupa informacijama svim korisnicima. Također se u istraživanju željelo ispitati načine nabave slikovnica te saznati imaju li knjižničari kriterije po kojima odabiru građu.

Korištenje i razmjena slikovnica temelje se na proučavanju godišnje posudbe slikovnica, jer se želi analizirati aktivnost djece posudbom slikovnica. Iako školske knjižnice ne rade kontinuirano kroz cijelu godinu, poznato je koliko mjeseci nema posudbe tako da nije potrebno proučavanje mjesečne posudbe. Iako u anketiranim knjižnicama ima i narodnih i općinskih knjižnica, istraživanje se uglavnom obavilo u školskim knjižnicama pa se pri analiziranju anketnih pitanja vodilo računa o dijelu godine kad škole ne rade, nema korisnika niti posudbe. Slikovnice su važan dio djetetova razvoja, stoga su važne aktivnosti koje provode knjižnice, a povezuju se sa slikovnicama. Upravo zato je u anketi ponuđeno pitanje u koje svrhe korisnici koriste slikovnice, ali i koje aktivnosti osmišljavaju knjižničari kako bi približili slikovnice djeci.

Pitanje o postojanju dječjeg kutka u knjižnicama važno je za istraživanje jer znamo da je u knjižnicama sveprisutan problem prostora pa neke knjižnice imaju vrlo mali prostor namijenjen za dječji kutak ili ga uopće nemaju. Što se tiče razmjene slikovnica, to je pitanje važno za istraživanje zbog suradnje među knjižnicama u razmjeni iskustava, a i razmjeni građe koju pojedine knjižnice

nisu u mogućnosti nabaviti. Time se pokazuje solidarnost i omogućuje korištenje novih sadržaja na jednostavan način.

U radu se također željelo prikazati koliko knjižnice koriste međuknjižničnu posudbu i surađuju li s bibliobusom. Za kraj se vezuje pitanje o poznavanju nakladničkih kuća koje izdaju slikovnice. To pitanje je usko povezano s pitanjem kriterija nabave građe pa postoji mogućnost da knjižničari imaju sklonost prema određenim nakladnicima. Upravo zato se u anketi također traži objašnjenje zbog čega su knjižničari odabrali baš određene nakladnike.

8.2. Metodologija

Istraživanje je provedeno metodom anketnog upitnika u sedamnaest knjižnica Gorskog kotara, od toga u tri narodne i jednoj općinskoj knjižnici te trinaest školskih knjižnica.

Anketni upitnik sastojao se od tri dijela s pitanjima o knjižnici, nabavi građe i korištenju te razmjeni slikovnica. Svaki od navedenih dijelova sadržavao je pitanja u kojima se trebao zaokružiti točan odgovor ili dopisati vlastiti odgovor.

Analizom anketnog upitnika kroz odgovore se stvorila slika rada s djecom u knjižnicama. U anketnom upitniku provedena je podjela na gradske/općinske i školske knjižnice pa su se u obradi dobivenih rezultata posebno analizirali odgovori gradskih/općinskih i školskih knjižnica. Kako bi analiza anketnog upitnika bila što kvalitetnija, usporedila su se i povezala neka pitanja kako bi se dobila što jasnija slika i ostvarili navedeni ciljevi.

8.3. Prikaz i rezultati istraživanja

Kao što se prethodno navelo, anketni upitnik sastojao se od tri dijela pa su odgovori tako i okupljeni i prikazani. Neka su pitanja povezana i uspoređena, a

rezultati ukazuju na kvalitetan rad gorskokotarskih knjižnica. Narodne knjižnice su prikazane odvojeno od školskih jer je jasno da se zbog funkcije i specifičnosti rada tih dviju vrsta knjižnica podaci razlikuju.

8.3.1. Podaci o knjižnicama

VRSTA KNJIŽNICE	ŠKOLSKE	NARODNE	OPĆINSKE
	13	3	1

Gradske/općinske knjižnice – broj članova

Naziv knjižnice	Ukupan broj članova	Broj djece članova	Udio djece članova u ukupnom broju članova knjižnice (%)
Narodna knjižnica i čitaonica Delnice	1025	100	9,7
Narodna knjižnica „Ivan Žagar“ Čabar	97	50	51,5
Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Vrbovsko	345	181	52,4
Mjesna knjižnica Skrad	118	25	21,1
Prosjek	396	89	33,6

Tablica 1. Prikaz ukupnog broja članova, broja djece članova i udjela broja djece članova u ukupnom broju članova knjižnice (%) u gradskim/općinskim knjižnicama

U anketnom upitniku tražio se broj djece članova, ali kako bi se prikazao postotak učlanjene djece u knjižnicu, potreban je bio i ukupan broj članova pojedine knjižnice. Iz navedenih podataka dobiven je postotak udjela broja djece članova u ukupnom broju korisnika knjižnice. Rezultati su pokazali da Narodna knjižnica "Ivan Žagar" Čabar i Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Vrbovsko imaju podjednak postotak djece članova obzirom na ostale članove, dok je mali broj djece učlanjen u Narodnu knjižnicu i čitaonicu Delnice i Mjesnu knjižnicu Skrad. Razloge takvih rezultata vjerojatno treba tražiti u sadržajima koje pojedine knjižnice nude najmlađim članovima. Knjižničarima je jedna od zadaća pratiti potrebe članova, a djeci se trebaju nuditi posebno kreativni i zanimljivi sadržaji u današnje vrijeme tehnologije.

Školske knjižnice - broj članova

Što se tiče školskih knjižnica u anketnom se upitniku nije tražio broj djece članova jer je jasno da su svi učenici korisnici pojedine knjižnice, stoga je naknadno tražen broj učenika svake škole. Pokazalo se važnim potražiti i ukupan broj korisnika školskih knjižnica, a to su: učenici, učitelji, administrativno i ostalo osoblje. Svi djelatnici škole imaju mogućnost korištenja školske knjižnice, zato su i oni uključeni u istraživanje.

Knjižnica osnovne škole	Ukupan broj korisnika knjižnice	Broj učenika škole	Udio broja učenika škole u ukupnom broju korisnika knjižnice (%)
OŠ Brod Moravice	76	52	68,4
OŠ Dr. Branimira Markovića Ravna Gora	142	115	80,9

OŠ Frana Krste Frankopana Brod na Kupu	62	38	61,3
PŠ Gerovo	84	61	72,6
OŠ Ivana Gorana Kovačića Delnice	390	344	88,2
OŠ Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko	336	275	81,8
OŠ Ivanke Trohar Fužine	120	85	70,8
OŠ Mrkopalj	74	51	68,9
PŠ Prezid	69	46	66,7
OŠ „Petar Zrinski“ Čabar	70	42	60
OŠ Rudolfa Stohala Lokve	78	52	66,7
OŠ Skrad	84	52	61,9
PŠ Tršće	81	60	74,1
Prosjeak	128	98	71

Tablica 2. Prikaz ukupnog broja korisnika knjižnice, broja učenika škole i udjela broja učenika škole u ukupnom broju korisnika knjižnice u školskim knjižnicama

Rezultati su očekivano pokazali kako u ukupnom broju korisnika školskih knjižnica najveći broj čine učenici pojedine škole. Postotak koji je izračunat kreće se između 60% i 80% i pokazuje kako svaka škola ima podjednak broj učitelja i administrativnog osoblja obzirom na veličinu škole. Zajednički prosjek koji je prikazan u tablici iznosi 71% i može se zaključiti kako niti jedna školska knjižnica ne odskače od prosjeka.

Broj svezaka knjiga

Pitanja u kojima se tražilo da knjižnice navedu broj svezaka knjiga koje posjeduju, kao i broj svezaka knjiga u dječjem odjelu postavljena su kako bi se usporedila veličina fonda obzirom na broj svezaka knjiga u dječjem odjelu. Tim pitanjima se željelo prikazati koliko knjižnice odnosno njihovi osnivači vode brigu o najmlađim korisnicima. Za svaku knjižnicu izračunao se postotak broja svezaka knjiga u dječjem odjelu obzirom na cjelokupni fond.

Gradske/općinske knjižnice - fond

Naziv knjižnice	Ukupan broj svezaka u fondu	Broj svezaka dječje literature	Udio broja svezaka dječje literature u ukupnom broju svezaka u fondu (%)
Narodna knjižnica i čitaonica Delnice	33000	5800	17,5
Narodna knjižnica „Ivan Žagar“ Čabar	11986	600	5
Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Vrbovsko	20176	2400	11,8
Mjesna knjižnica Skrad	6000	800	13,3
Prosjek	14232	1920	9,5

Dobiveni podaci pokazuju kako gradske i općinske knjižnice imaju podjednake postotke za većinu ispitanika, ali postoji i knjižnica koja ima malen postotak dječje literature. Ovakav rezultat možemo povezati s činjenicom da se

knjižnica nedavno preselila u novi prostor te je knjižničarka objasnila da je trenutno u izgradnji zbirka namijenjena djeci.

U *Standardu za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj* navodi se postotak dječje literature koji treba imati općinska ili gradska knjižnica, a to je 27% literature za djecu.³⁰ Knjižnice Gorskog kotara ne zadovoljavaju taj standard što pokazuje da je potrebno nabavljati više građe i brinuti o dječjoj literaturi. Što se tiče tipova knjižnica, Narodna knjižnica i čitaonica Delnice i Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Vrbovsko spadaju u VI. tip koje bi prema *Standardu za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj* trebale imati početni fond od deset tisuća svezaka knjiga i tri knjige po stanovniku te uvjete zadovoljavaju. Ostale dvije knjižnice, Narodna knjižnica "Ivan Žagar" Čabar i Mjesna knjižnica Skrad spadaju u VII. tip knjižnica koje trebaju imati početni fond od pet tisuća knjiga i tri knjige po stanovniku te također zadovoljavaju brojem svezaka knjiga. Zaključujem kako navedene knjižnice sadrže dovoljan broj svezaka knjiga što ne mora nužno biti pokazatelj kvalitete fonda, ali u razgovoru s knjižničarima vidljiv je pokušaj stvaranja kvalitetnog fonda i zadovoljavanje potreba korisnika.

Školske knjižnice - fond

Knjižnica osnovne škole	Ukupan broj svezaka u fondu	Broj svezaka dječje literature	Udio broja svezaka dječje literature u ukupnom broju svezaka u fondu (%)
OŠ Brod Moravice	2603	1577	60,5
OŠ Dr. Branimira Markovića Ravna Gora	3794	2814	74,1

³⁰ <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html>

OŠ Frana Krste Frankopana Brod na Kupu	1966	1374	69,8
PŠ Gerovo	3000	1148	38,2
OŠ Ivana Gorana Kovačića Delnice	2000	1800	90
OŠ Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko	3085	2403	77,8
OŠ Ivanke Trohar Fužine	6335	5030	79,4
OŠ Mrkopalj	4140	296	7,1
PŠ Prezid	2850	984	34,5
OŠ „Petar Zrinski“ Čabar	3400	723	21,2
OŠ Rudolfa Stohala Lokve	5568	4223	75,8
OŠ Skrad	6449	2413	37,4
PŠ Tršće	2100	745	35,4
Prosjek	3637	1964	54

Prethodni podaci u tablici pokazali su kako u školskim knjižnicama prevladava dječji fond, a to se moglo i očekivati. Jasno je da je prvotna funkcija školske knjižnice osiguravanje građe za svoje korisnike, a to su u većini učenici. Neki dobiveni podaci odskaču, ali držim da je to zbog toga što su neki knjižničari upisali samo slikovnice i građu za predškolsku dob, a ostali su upisali podatke za cjelokupni dječji odjel. Iako se anketni upitnik općenito bavi slikovnicom, anketno pitanje o svescima knjiga u dječjem odjelu nije strukturirano tako da se traži ukupan broj slikovnica, jer knjižničari većinom u izvješćima ne vode odvojeno slikovnice od svezaka knjiga u dječjem odjelu pa se ni ovo istraživanje neće temeljiti na tim podacima. U *Standardu za školske knjižnice* ne navodi se koji bi broj svezaka knjiga trebala sadržavati svaka školska knjižnica. U čl. 14. jedino se navodi kako školska knjižnica treba sadržavati 60% knjiga za lektiru pa se ne može učiniti usporedba s dobivenim

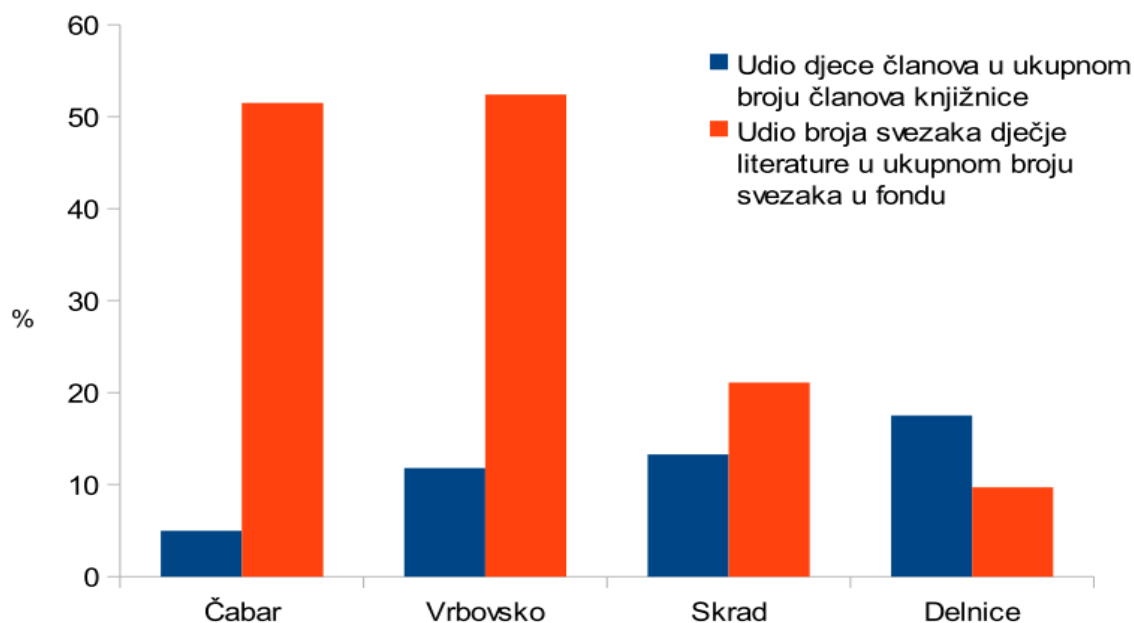
postocima u istraživanju, jer se oni odnose na postotak udjela svih dječjih knjiga u cjelokupnom fondu koji iznosi 54%. U *Standardu* se također navodi najmanji broj knjiga po učeniku u osnovnoj školi koji iznosi deset knjiga po učeniku.³¹ Taj uvjet zadovoljava svaka od gorskokotarskih knjižnica, a stalan pad broja učenika dovodi do zaključka kako će se broj knjiga po učeniku i povećavati. Čl. 15. navodi, uz broj knjiga po učeniku, da u manjim školama ukupan knjižnični fond ne može biti manji od dvije tisuće petsto knjiga.³² Osnovna škola Frana Krste Frankopana Brod na Kupi, Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića Delnice i Područna škola Tršće ne zadovoljavaju taj uvjet i sadrže manje svezaka knjiga od zadanog broja, dok ostale škole sadrže veći broj od propisanog. Zaključujem kako osnovnoškolske knjižnice većinom, iako ne sve, zadovoljavaju uvjete *Standarda za školske knjižnice*.

Cjelokupni fond knjižnica dovodi do zadovoljstva ili nezadovoljstva knjižnicom, stoga se pitanje o stupnju zadovoljstva dječjim odjelom usko povezuje uz ukupan broj svezaka i broj svezaka u dječjem odjelu. Knjižničari su prema vlastitom mišljenju ocjenjivali dječji odjel te su rezultati za gradske/općinske knjižnice pokazali prosječnu ocjenu 4, iako bi se najbolji odgovor dobio kad bi se ispitalo korisnike. Školske knjižnice su dobile prosječnu ocjenu 3,5 što ponovno dovodi do zaključka kako su knjižnice zadovoljne svojim fondom.

Nakon što su se tablično prikazali podaci vezani uz broj članova i broj svezaka, željelo se grafičkim prikazom dovesti u vezu prosječan broj djece članova u ukupnom broju korisnika i prosječan broj svezaka dječje literature u cjelokupnom fondu.

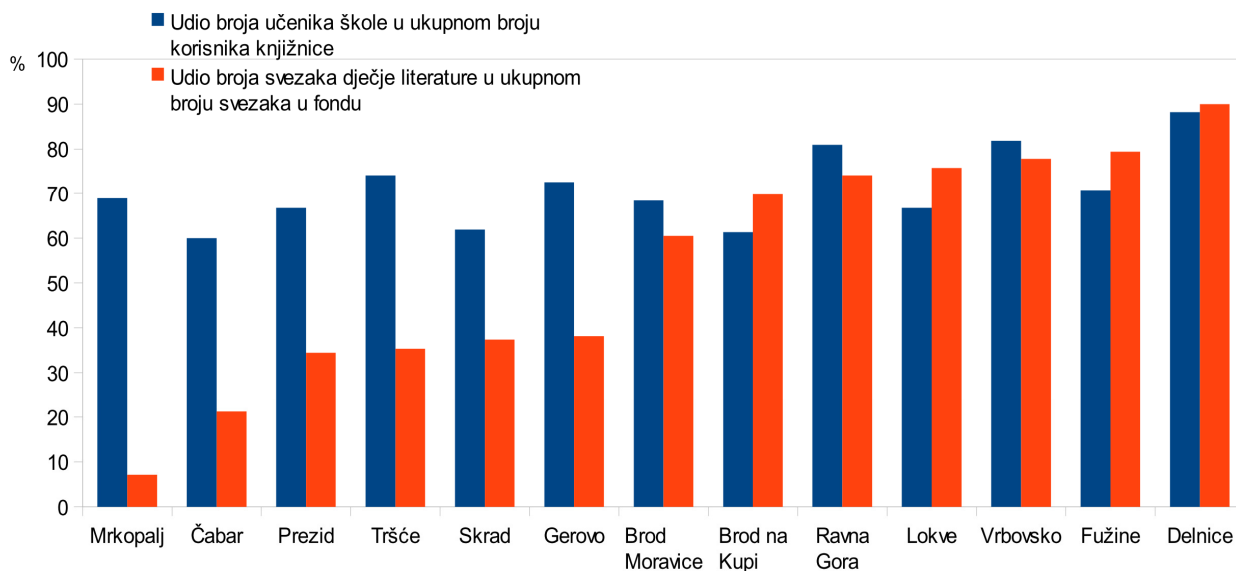
³¹ <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html>

³² <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html>



Graf. 2. Prikaz udjela djece članova u ukupnom broju članova knjižnice i udjela broja svezaka dječje literature u ukupnom broju svezaka u fondu za narodne/općinske knjižnice

Grafičkim prikazom željele su se usporediti stavke koje bi trebale biti povezane na način da se građa nabavlja obzirom na članove. Rezultati pokazuju kako Narodna knjižnica "Ivan Žagar" Čabar i Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Vrbovsko imaju najmanji postotak djece članova obzirom na ostale gradske/općinske knjižnice, ali zato najveći postotak dječje literature u ukupnom fondu obzirom na analizirane gradske/općinske knjižnice. Grafički prikaz napravljen je tako da su gradske/općinske knjižnice poredane prema rastućem broju djece članova u ukupnom broju korisnika knjižnice. Time je vidljivo da broj svezaka dječje literature nije u skladu s podatkom o članovima.



Graf. 3. Prikaz udjela broja učenika škole u ukupnom broju korisnika knjižnice i udjela broja svezaka dječje literature u ukupnom broju svezaka u fondu u školskim knjižnicama

Grafički prikaz za školske knjižnice pokazuje kako sve knjižnice u ukupnom broju korisnika imaju većinom učenike, ali razlikuju se po broju svezaka dječje literature obzirom na cjelokupni fond. Na početku grafikona nalaze se školske knjižnice koje, iako imaju velik broj djece članova, imaju malen broj svezaka dječje literature. Na kraju grafikona vidljive su tri školske knjižnice (Vrbovsko, Fužine, Delnice), koje su i brojem učenika među većima. Njihovi rezultati pokazuju ravnomjeran rast svezaka dječje literature u cjelokupnom fondu i broj djece članova obzirom na ukupan broj korisnika knjižnice. Zaključujem kako škole s više učenika imaju kvalitetnije izgrađen fond u odnosu na broj članova, ali ni ostale škole nisu u velikom raskoraku te je vidljiva briga za korisnike, osim Osnovne škole Mrkopalj koja najviše odskače u rezultatima. Ne možemo znati razloge ovakvih rezultata, ali je možda knjižničarka upisala podatke koji se odnose samo na broj slikovnica, a ne cjelokupnu dječju literaturu.

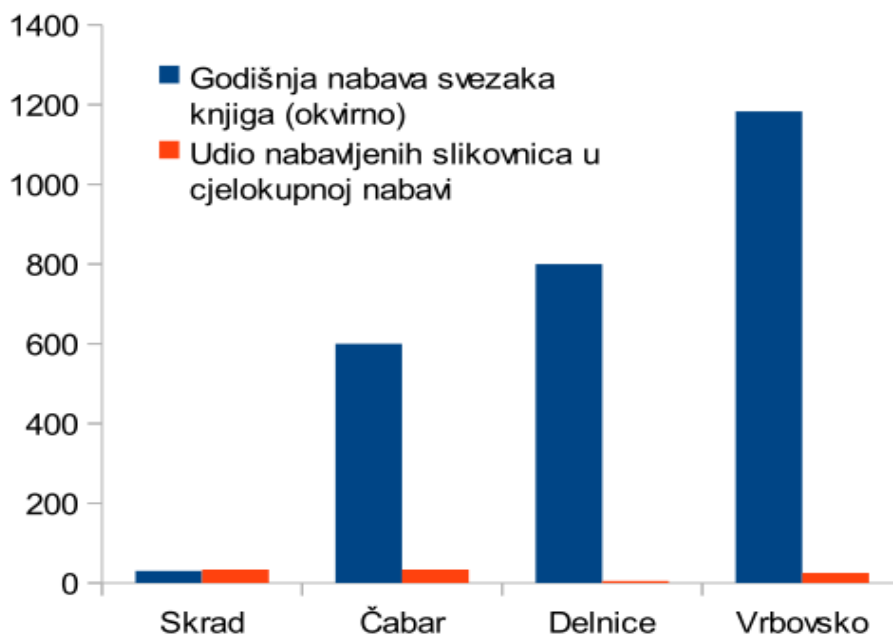
8.3.2. Nabava građe

Drugi dio anketnog upitnika sastoji se od pitanja vezanih uz nabavu građe. Najprije se pokušalo saznati koji broj svezaka knjiga pojedina knjižnica nabavlja godišnje. Zatim je napravljena usporedba s brojem nabavljenih slikovnica. U anketnom upitniku tražio se okviran broj, jer pojedine knjižnice ne vode posebnu evidenciju slikovnica. Pitanjima se željelo vidjeti širi li se fond ravnomjerno obzirom na nabavu slikovnica.

Gradske/općinske knjižnice - nabava

Naziv knjižnice	Godišnja nabava svezaka knjiga (okvirno)	Udio nabavljenih slikovnica u cjelokupnoj nabavi
Narodna knjižnica i čitaonica Delnice	800	40 (5%)
Narodna knjižnica „Ivan Žagar“ Čabar	600	200 (33,3%)
Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Vrbovsko	1183	300 (25,4%)
Mjesna knjižnica Skrad	30	10 (33,3%)
Prosjek	653	137,5 (21%)

Tablica 3. Prikaz godišnje nabave svezaka knjiga i udjela nabavljenih slikovnica u cjelokupnoj nabavi u gradskim/općinskim knjižnicama



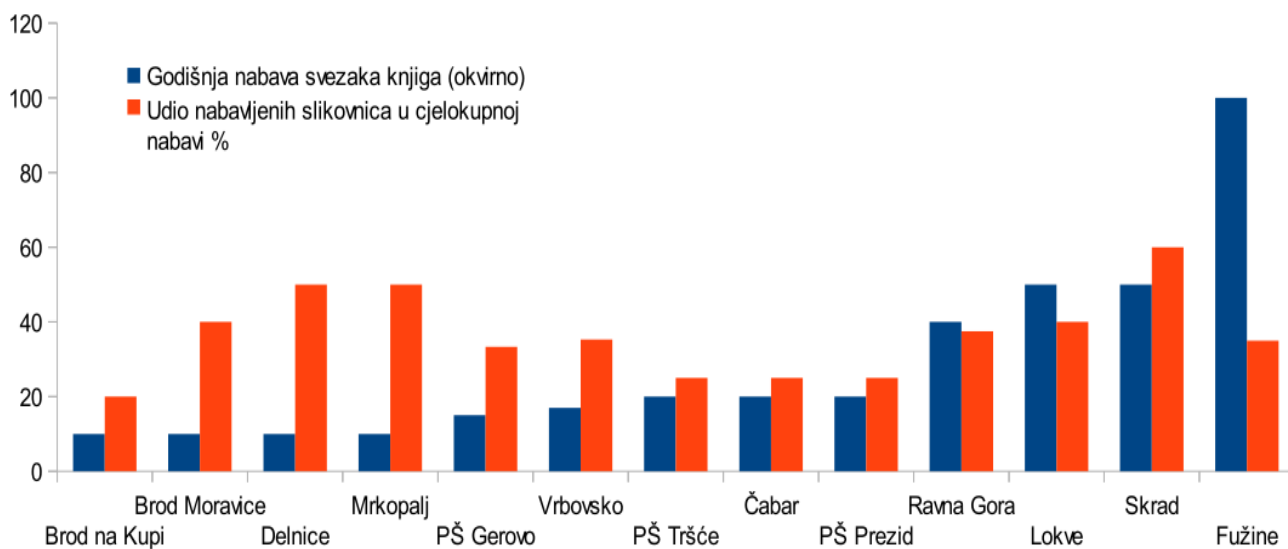
Graf 4. Prikaz odnosa godišnje nabave svezaka knjiga i udjela nabavljenih slikovnica u cjelokupnoj nabavi u gradskim/općinskim knjižnicama

Školske knjižnice - nabava

Knjižnica osnovne škole	Godišnja nabava svezaka knjiga (okvirno)	Udio nabavljenih slikovnica u cjelokupnoj nabavi
OŠ Brod Moravice	10	4 (50 %)
OŠ Dr. Branimira Markovića Ravna Gora	40	15 (37,5 %)
OŠ Frana Krste Frankopana Brod na Kupu	10	2 (20 %)
PŠ Gerovo	15	5 (33,3 %)
OŠ Ivana Gorana Kovačića Delnice	10	5 (50 %)
OŠ Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko	17	6 (35,3 %)

OŠ Ivanke Trohar Fužine	100	35 (35 %)
OŠ Mrkopalj	10	5 (50 %)
PŠ Prezid	20	5 (25 %)
OŠ „Petar Zrinski“ Čabar	20	5 (25 %)
OŠ Rudolfa Stohala Lokve	50	20 (40 %)
OŠ Skrad	50	30 (60 %)
PŠ Tršće	20	5 (25 %)
Prosjek	29	10, 9 (38,2%)

Tablica 4. Prikaz godišnje nabave svezaka knjiga i udjela nabavljenih slikovnica u cjelokupnoj nabavi u školskim knjižnicama



Graf. 5. Prikaz odnosa godišnje nabave svezaka knjiga i udjela nabavljenih slikovnica u cjelokupnoj nabavi u školskim knjižnicama

U Gorskom kotaru ne postoji mnogo gradskih i općinskih knjižnica i iako su raspoređene u svim dijelovima kraja, ipak ne možemo zaključiti kako se nabavlja mali broj slikovnica. Rezultati su pokazali da u godišnjoj nabavi fonda

u istraživanim knjižnicama slikovnice sudjeluju s 21%. Ti su rezultati zadovoljavajući, jer moramo uzeti u obzir da se gradske i općinske knjižnice moraju brinuti o svim strukturama korisnika i nabavu građe ravnomjerno rasporediti. Jasno je da se nabava građe promatra prema potrebama korisnika, u ovom slučaju to su djeca, pa se za analizu uzima i broj članova djece koji je bio tražen za narodne i općinske knjižnice u anketnom upitniku. Školske knjižnice imaju veći prosjek nabave slikovnica od ukupno nabavljene građe i to je rezultat koji možda nije dostatan, ali je svakako u usporedbi s gradskim i općinskim knjižnicama dovoljan i veći je jer su školske knjižnice primarno namijenjene djeci. Ipak, ako promotrimo grafički prikaz, školske knjižnice imaju jako malen broj nabavljenih svezaka što ne znači da se ne brinu za korisnike. Školske knjižnice su u sastavu osnovnih škola te su financije glavni problem u nabavi svezaka.

Kad se govori o nabavi građe, važno je napomenuti da nije važna samo kvantiteta fonda, već i njegova kvaliteta. Upravo je zato važna uloga knjižničara koji će birati građu koja odgovara potrebama knjižnice i njenih korisnika. Ako govorimo o slikovnicama, važno je pratiti potražnju za određenim temama koje određuju korisnici i njihove želje. Lektira je također jedan od najvažnijih uvjeta jer su i slikovnice dio obvezne lektire od prvog do četvrtog razreda. Slikovnice moraju biti dobro oblikovane jer su one za pojedine učenike prve knjige s kojima će se susresti. U knjizi *Knjižnica osnovne škole*, Tatjane Blažeković i Branke Furlan navodi se kako kvaliteta slikovnica mora biti visoka, time se misli na ilustracije, jezik, oblikovanje i stil pisanja. Knjižničar je odgovoran za kvalitetu fonda za najmlađe korisnike, jer je baš njima potrebno pobuditi ljubav prema knjizi.³³ Knjižničar je osoba kojoj je povjerena uloga voditelja i navigatora kroz knjižnicu bilo koje vrste. Nevezano o kojoj se vrsti knjižnice radi, knjižničar je upoznat s dječjim odjelom jer ga svaka knjižnica posjeduje.

³³ Blažeković, T. ; Furlan, B. *Knjižnica osnovne škole*. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993., str. 66.

Važno je osvijestiti kako knjižničari školske knjižnice moraju poznavati afinitete učenika kako bi odgovorili na njihove potrebe.

Slikovnica može biti vrlo ugodna za oko, ali i knjižničar može uvelike pomoći pri odabiru i navesti korisnike na posudbu te potaknuti zanimanje za slikovnicu. Osim što pomaže pri odabiru slikovnica za posudbu, ima odgovornu ulogu pretraživanja ponuda i odabira različite tematike slikovnica pri nabavi građe. U ovom je postupku iznimno važno pratiti posudbu i paziti na raznolikost tematiku kako bi svaki učenik mogao doći do slikovnice koja odgovara njegovim afinitetima. Dakle, bez obzira radi li se o školskoj ili narodnoj knjižnici, važno je proučavati potrebe zajednice i aktivno raditi na poboljšavanju fonda. Uz to se usko veže tehnologija koja svakodnevno napreduje, a s njom i djeca. Danas će djeca češće posegnuti za računalom, jer se s njime susreću od malih nogu pa se slikovnica mora boriti kako bi inovacijama zadržala djecu koju će slikovnica i dalje zanimati. Ona je namijenjena djeci pa zbog toga mora ići ukorak s tehnologijom. Knjižničar je sudionik informacijskog društva pa se od njega traži vrsno poznavanje najrazličitijih izvora i sve veće tehničko i računalno znanje, koje je ključno za školsku knjižnicu u novom tisućljeću.³⁴ Današnje knjižnice imaju proširenu funkciju i pokazuju koliko se različitih zadataka i usluga u njoj može obavljati za sve kategorije društva pa tako i djecu.

Upravo se zato u istraživanju htjelo provjeriti na koji način knjižničari nabavljaju slikovnice i imaju li kriterije odabira. U odgovoru na pitanje kako nabavljaju slikovnice, gradske i općinske knjižnice na prvo su mjesto stavile kupnju preko trgovačkog putnika, zatim kupnju izravno od nakladnika, kupnju u knjižari i dar. Kupnja preko trgovačkog putnika nije iznenađujući rezultat jer trgovački putnici posjećuju Gorski kotar i njegove knjižnice, bilo gradske ili školske i to je jedan od jednostavnijih načina nabave željenih knjiga. Za isto pitanje školske knjižnice su na prvom mjestu izdvojile dar, kupnju od nakladnika, a tek na trećem mjestu je kupnja preko trgovačkog putnika i kupnja

³⁴ Zovko, M. *Školska knjižnica u novom tisućljeću*. Senjski zbornik. 36, 43-50 (2009), str. 43.

preko interneta. Jedna knjižnica je navela da slikovnice nabavlja na sajmu knjiga. Poznato je da knjižnice ne raspolažu velikom svotom novaca za nabavu knjiga, stoga je dar na prvome mjestu. Kupnja od nakladnika također je nabava koju prakticiraju školske knjižnice Gorskog kotara jer nakladnici, posebno iz Rijeke, posjećuju nekoliko puta godišnje sve knjižnice i knjižničari naručuju njihove knjige. Kupnju u knjižari nije navela niti jedna knjižnica vjerojatno zbog lakšeg i jednostavnijeg načina nabave knjiga kao što su prethodno navedeni načini nabave, ali i zbog nepostojanja knjižara u Gorskome kotaru, zbog čega bi knjižničari morali putovati do prve knjižare, što je poseban trošak.

Pitanje o odabiru slikovnica također je povezano uz knjižničare jer oni biraju, dakle radi se o djelomično subjektivnom odabiru, ali naravno oslušujući korisnike. Tri su gradske i jedna općinska knjižnica navele da slikovnice biraju po naslovu, autoru, temi, ilustracijama/ilustratoru, opsegu i cijeni, a jedna prema nakladniku te su još navele da slikovnice biraju iz popisa lektire, prema deziderati, zahtjevima i interesima djece i roditelja. Zaključujem kako knjižničari odabiru slikovnice prema više kriterija, a kako su slikovnice specifična književna vrsta, pri odabiru treba paziti na mnogo detalja. Zato su se anketirani knjižničari odlučili za sve ponuđene odgovore jer se samo tako mogu odabrati kvalitetne i djeci zanimljive slikovnice. Školski knjižničari slikovnice odabiru najviše po temi, cijeni i autoru, a potom po naslovu i ilustracijama/ilustratoru i po tome se razlikuju od gradskih i općinskih knjižnica. Rezultati su očekivani, jer je jasno da knjižničari biraju slikovnice po temama koje vole djeca. Što se tiče autora, slikovnice se često biraju kad su potrebne za lektiru, a knjižničari moraju uvijek voditi računa i o financijskoj strani tj. moraju paziti na cijenu i kad biraju slikovnice. Tri knjižnice navele su da slikovnice biraju iz popisa za lektiru, a jedna je navela po kvaliteti izdanja. Ostale ponuđene odgovore kao što su opseg i nakladnik nije odabrala niti jedna školska knjižnica. Zaključujem kako su naslov, autor, tema, ilustracije i cijena kriteriji odabira kojima se knjižničari najčešće vode, iako su i opseg i nakladnik važni i potrebni kriteriji.

8.3.3. Korištenje i razmjena slikovnica

Treći dio anketnog upitnika povezan je uz korištenje i razmjenu slikovnica. Pitanjem koliko slikovnica korisnici godišnje posuđuju, željelo se istražiti jesu li slikovnice korištene i koliko učestalo. Rezultati za gradske i općinske knjižnice pokazuju kako je logično da ako postoji fond slikovnica i dječji kutak, da će i korisnici posuđivati veliki broj slikovnica, tako da je samo jedna knjižnica navela da korisnici posuđuju između dvadeset i trideset slikovnica na godišnjoj razini, a ostale knjižnice više od trideset slikovnica. Za istraživanje nije važno koliko prosječno svaki korisnik posuđuje slikovnica godišnje, već samo jesu li u svakoj knjižnici u Gorskom kotaru slikovnice omiljena zabava djeci. Rezultati za školske knjižnice pokazuju kako devet knjižnica Gorskog kotara ima godišnju posudbu veću od trideset slikovnica, tri knjižnice posudbu od dvadeset do trideset slikovnica, a jedna pet do dvadeset slikovnica godišnje. Rezultati su svakako zadovoljavajući.

Pitanje u kojem se od knjižničara traži procjena na koji način korisnici knjižnice koriste slikovnice, važno je iz razloga što bi trebalo pokazati kako je raspoređen fond, je li dostupan svakom korisniku, a najvažnije od svega, obraćaju li knjižničari pažnju kako korisnici koriste fond knjiga, imaju li problema i na koliko različitih načina se smije koristiti slikovnica u knjižnicama. To su možda pitanja koja više govore o knjižničaru škole negoli o korisnicima. Odgovori na pitanje o načinu korištenja slikovnica trebali bi prikazati mogu li korisnici u knjižnicama koristiti slikovnice kako bi ih pročitali, pregledali, sudjelovali u radionicama ili ima još koji način korištenja. Za to je naravno potreban dječji kutak gdje djeca mogu u miru koristiti slikovnice, a da ih ne moraju posuditi.

Gradske/općinske knjižnice – korištenje slikovnica

Korisnici u knjižnici slikovnice koriste:	
a) da bi ih čitali	3
b) da bi ih pregledali	4
c) za sudjelovanje u radionicama	2
d) nešto drugo <i>- suradnja na projektima s obrazovnim i odgojnim ustanovama</i>	1

Školske knjižnice – korištenje slikovnica

Korisnici u knjižnici slikovnice koriste:	
a) da bi ih čitali	13
b) da bi ih pregledali	9
c) za sudjelovanje u radionicama	10
d) nešto drugo	0

Rezultati prikazani u prethodnim tablicama govore kako djeca u knjižnicama slikovnice koriste na različite načine, u gradskim/općinskim knjižnicama za pregledavanje, a potom i čitanje, dok su rezultati u školskim knjižnicama pokazali kako podjednako koriste slikovnice za čitanje, sudjelovanje u radionicama i pregledavanje. Najmlađim korisnicima su knjižnice Gorskog kotara otvorene i mogu ih koristiti na različite načine.

8.3.3.1 Položaj dječjeg kutka u knjižnici

U *Zakonu o knjižnicama, Standardu za školske knjižnice* i *Standardima za narodne knjižnice* navodi se na koji način mora biti organizirana knjižnica kako bi služila svrsi i na najbolji način razvijala društvo u cjelini. Za ovaj je rad potrebno znati kako funkcioniraju dječji odjeli u knjižnicama. Knjižnica u školi

prije svega mora biti smještena u središnjem dijelu škole jer se na taj način ispunjava funkcija pristupačnosti svakom korisniku. Školska knjižnica je sama po sebi dječji odjel jer sadrži većinom građu koja je namijenjena školskoj djeci. Nas zanimaju dijelovi knjižnice u kojima se nalaze slikovnice. Za njihov je položaj važno da budu na policama koje mogu dosegnuti djeca i budu privlačne izgledom. Drugi važan uvjet za prostor dječjeg odjela u knjižnici jest da je prostor dovoljan za različite aktivnosti, kao što su na primjer sjedenje na podu, igra i prostor za čitanje knjiga. *Standard za školske knjižnice* navodi uvjete za ispravno i kvalitetno oblikovanje prostora na način da se promatra broj učenika i u skladu s time raspoređuje prostor i oprema knjižnice. Za narodne se knjižnice u *Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj* spominje broj stanovnika koji određuje veličinu knjižnice. Također se navodi kako treba postojati poseban odjel za djecu, ali ne i koliko prostora treba zauzimati da bude funkcionalan.

Za ovo je istraživanje važno pitanje imaju li sve knjižnice dječji kutak. Nije se pitalo koliko prostora zauzima dječji kutak, već se htjelo vidjeti jesu li knjižnice uvidjele da je dječji kutak nužno potreban bez obzira koliko prostora zauzima u knjižnicama. Jasno je da sve knjižnice imaju problema s prostorom, posebno ako su smještene u starim zgradama, ali sama svijest da djeca trebaju svoj prostor kako bi češće dolazila pokazuje brigu za najmlađe korisnike. Rezultati za gradske/općinske knjižnice pokazuju da sve osim jedne knjižnice imaju poseban dječji kutak, samo jedna općinska knjižnica ne posjeduje takav prostor, iako u svom fondu ima slikovnice. Iznenaduju rezultati za školske knjižnice koji pokazuju podjednak broj odgovora da kutak postoji odnosno ne postoji. Koji problemi se javljaju u školskim knjižnicama koje nemaju dječji kutak ne možemo znati, ali prethodni rezultati pokazuju kako sve knjižnice imaju određen broj knjiga u dječjem odjelu iz čega bi se dalo zaključiti kako je dječji kutak i više nego potreban.

Gradske/općinske knjižnice – dječji kutak

U knjižnici postoji poseban prostor za čitanje slikovnica (tj. dječji kutak).	DA 3	NE 1
Knjižnica razmjenjuje slikovnice s ostalim knjižnicama Gorskog kotara ako je potrebno.	DA 0	NE 4
Knjižnica surađuje s bibliobusom.	DA 0	NE 4

Za Gorski kotar važno je naglasiti kako se radi o brdsko-planinskom području te je uz lokalnu knjižnicu i bibliobus mogući izvor informacija za građanstvo. Držim da je suradnja svih institucija koje se bave knjižničnim uslugama od iznimne važnosti za područje Gorskog kotara. Odgovori na pitanje o razmjeni slikovnica s ostalim knjižnicama Gorskog kotara pokazuju kako gradske/općinske knjižnice ne razmjenjuju slikovnice.

Školske knjižnice – dječji kutak

U knjižnici postoji poseban prostor za čitanje slikovnica (tj. dječji kutak).	DA 6	NE 7
Knjižnica razmjenjuje slikovnice s ostalim knjižnicama Gorskog kotara ako je potrebno.	DA 4	NE 9
Knjižnica surađuje s bibliobusom.	DA 8	NE 5

Rezultati iz prethodne tablice pokazuju kako za razliku od gradskih/općinskih knjižnica, neke školske knjižnice razmjenjuju slikovnice s ostalim knjižnicama Gorskog kotara iako ima više knjižnica koje to ne čine. Suradnja s bibliobusom pokazuje kako veći broj školskih knjižnica surađuje i to posebno preko određenih projekata koji se ostvaruju u sklopu Gradske knjižnice

Rijeka.³⁵ Držim da je suradnja na bilo kojoj razini potrebna jer se tako razmjenjuju različita iskustva i potiče razvoj društva koje nema jednake mogućnosti kao gradska sredina.

8.3.3.2. Nakladničke kuće

Na kraju anketnog upitnika nalaze se pitanja o tome koje nakladnike biraju knjižničari. Rezultati su pokazali da su najzastupljenije velike nakladničke kuće, a potom one koje se posebno bave nakladom slikovnica i poznate su po nekim naslovima.

NAKLADNIČKE KUĆE	GRADSKE/OPĆINSKE KNJIŽNICE	ŠKOLSKE KNJIŽNICE
Školska knjiga	1	9
Mozaik knjiga	1	6
Naša djeca	2	4
Profil	0	5
Egmont	1	3
Forum	1	1
Alfa	1	0
Adamić	0	1
Kašmir promet	0	2
Planet Zoe	0	1
LEO COMMERCE	1	0
A&G	1	0

³⁵ <http://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje/Biblioklub>

Prethodno navedene nakladničke kuće knjižničari u gradskim/općinskim knjižnicama su naveli zbog kupnje i nabave knjiga ili zadnje kupnje pa su im zato ostale u sjećanju. Kao elementi za nabavu navode se još kvalitetna izrada, zabavnost, interaktivnost, adekvatan format, pogodnost za rad, česta posudba, širok spektar izdanja za sve dobne skupine, veličina slova (fonta) te izvrstan omjer kvalitete i cijene. Školske knjižnice navode kao jedan od glavnih i najčešćih razloga za nabavu odabir lektire, a posebno je važan razlog kvaliteta, bila to kvaliteta uveza, naslova, teksta ili ilustracija. Dakle, radi se o pozitivnim iskustvima knjižničara koji i dalje biraju nakladničke kuće koje su im se svidjele zbog kvalitete. Razlozi za nabavu još su i autori poznatih slikovnica i darovi. Pretpostavljam da su darovi vezani uz različite povoljne nabave, popuste i poklone uz kupnju.

8.3.3.3. Aktivnosti u školskoj knjižnici

Aktivnosti u školskoj knjižnici mogu biti raznolike i knjižničar je osoba koja ima zadatak da kroz različite aktivnosti u knjižnicu dovede što više korisnika i učini prostor knjižnice zanimljivijim. Osim suradnje s ostalim nastavnicima, jedna od najvažnijih aktivnosti što se tiče slikovnice je pričanje priča. Navedena aktivnost temelji se na predlošcima slikovnica i ostalih knjiga koje su primjerene uzrastu učenika koji vole slušati priče. To su pretežito učenici mlađih razreda i oni koji imaju poteškoća u čitanju i pisanju.

Ovim su se istraživanjem željeli dobiti podaci o programima aktivnosti koji se provode u knjižnicama, a samim time o aktivnostima pojedine knjižnice i knjižničarskoj kreativnosti to jest osluškivanju potreba korisnika. Prethodno je navedeno kako su djeca specifični korisnici kojima je potreban poseban pristup. Aktivnosti se mogu temeljiti na sadržajima koji zanimaju djecu i za kojima su izrazila želju, ali se svakako moraju temeljiti i na pomaganju u svladavanju poteškoća s kojima se pojedini učenici susreću pa je nužno kako bi im se pomoglo, aktivnosti temeljiti na sadržajima i metodama za specifičnu potrebu.

Stoga će se često u knjižnicama provoditi aktivnosti čitanja, jer mnogo učenika u današnje vrijeme ima problema sa svladavanjem tehnike čitanja. Uz knjižnične aktivnosti možemo reći kako korelacija s nastavnim predmetima također ulazi u navedenu kategoriju, jer se svako nastavno gradivo vezuje uz određeni predmet i na taj se način pomaže u uvježbavanju usvajanja gradiva.

Rezultati koji su dobiveni putem anketnog upitnika ne iznenađuju i pokazuju kako sve knjižnice vode brigu o najmlađim korisnicima i više ili manje imaju aktivnosti kojima se slikovnica pokušava što više približiti svakom korisniku. Što se tiče gradskih/općinskih knjižnica najviše se spominju pričaonice za djecu predškolske i ranije školske dobi, mjesečni posjeti polaznika vrtića i program *Bajka u knjižnici* te rano poticanje govora, pisanja i čitanja. Iz ovih rezultata može se zaključiti kako knjižnice imaju određene aktivnosti kojima privlače najmlađe korisnike. Školske knjižnice su navele više aktivnosti koje provode, a temelje se prvenstveno na korelaciji s ostalim predmetima, kao što su likovna i glazbena kultura. Četiri knjižnice su navele projekt *Čitamo mi u obitelji svi*³⁶ koji se provodi na državnoj razini i temelji na nabavi građe koja se pohranjuje u ruksak koji učenici nose kući te sa svojom obitelji čitaju knjige. To je dobar način da knjižnica pomogne u književnom odgoju djece, ali i cijelih obitelji. Pet knjižnica je navelo izradu slikovnica što pokazuje kreativnost na visokoj razini. Uz to se vezuje i projekt *Moja prva slikovnica*³⁷ koju neke knjižnice povezuju sa satovima hrvatskog jezika u razrednoj nastavi. Aktivnosti koje su također navedene temelje se na različitom čitanju i pričanju kao što su pričaonice za djecu predškolske i ranije školske dobi, programu *Čitaj mi priču*, čitanje slikovnica sa slabim čitačima i programu za učenike s teškoćama u čitanju *Kad glasovi zapinju*. Još su spomenute stvaralačke radionice i izrada zavičajne abecede u slikovnici pa se može zaključiti kako su knjižničari vrlo kreativne osobe.

³⁶ <https://sites.google.com/a/knjiznicari.hr/citamo-mi-u-obitelji-svi/>

³⁷ http://www.mojaprva knjiga.com/index.php?option=com_content&view=article&id=65&Itemid=82

9. Zaključak

U današnje vrijeme je više nego ikad potrebno osuvremeniti knjižnicu, a posebno pokušati pridobiti korisnike. Problem koji knjižnice svijeta imaju svakako je nedostatak zanimanja pa se svaka knjižnica mora iskazati vlastitim kreativnim radom i dati do znanja kako je njezina glavna uloga pružanje informacija svima pa tako i najmlađoj populaciji korisnika.

U ovom se diplomskom radu pokušalo istražiti kakva je pozicija slikovnice u dječjim odjelima gorskokotarskih knjižnica. Najvažniji je zaključak kako gotovo sve knjižnice imaju dječji kutak, što je izuzetno važno za promociju slikovnica. Dječje knjige u cjelokupnom su fondu gradskih/općinskih knjižnica zastupljene s 13%, a u školskim knjižnicama je taj broj veći i iznosi 54%, što je očekivano. Nabava slikovnica je također prema rezultatima zadovoljavajuća i u gradskim/općinskim knjižnicama iznosi 21% u cjelokupnom fondu, a u školskim 38,2%. Općenito se knjižnice Gorskog kotara mogu pohvaliti aktivnostima koje provode za djecu, jer je istraživanje pokazalo kako svaka knjižnica pokušava kreativnim radom knjižničara djecu privući u knjižnicu. Dolazim do zaključka kako je važan pozitivan odnos prema djeci i osviještenost knjižničara koji rade u knjižnicama Gorskog kotara da se djeca razvijaju od najranije dobi i potrebna im je slikovnica.

Gorski kotar je područje u kojemu su knjižnice važan dio društva koje brinu o kulturi i različitim područjima života lokalne zajednice, stoga je potrebno što više sadržaja provoditi upravo u knjižnicama. Problem koji je sveprisutan jest svakako depopulacija pa je važno i potrebno da se stanovništvo u knjižnicama prvenstveno druži i razmjenjuje iskustva, a malen broj djece treba shvatiti kao prednost, s njima još više raditi i uključiti ih u što većem broju u aktivnosti knjižnice.

Za kraj držim da još nije pronađena uspješna zamjena za slikovnicu kao jedinstvenu tvorevinu za svako dijete. Iako je u današnje vrijeme tehnologija

nadmašila sve što su ljudi često koristili, slikovnica je i dalje dodatak dječjoj zabavi i igračka za koje svako dijete zna da postoji i rado posegne za njom. Stoga je nužno da što više djece posjećuje knjižnicu i upozna se sa slikovnicom što prije.

Sažetak

Slikovnica je prva knjiga s kojom se dijete susreće i to u krugu obitelji. Djetetov razvoj počinje od najranije dobi i zato su potrebne knjižnice koje provode programe koji pripremaju djecu za život u lokalnoj zajednici. Ovaj rad se bavi pojmom slikovnice i njezinom funkcijom u knjižnici te želi prikazati kako je slikovnica neizostavno sredstvo za djecu u knjižnici. Objašnjava se i pozitivna uloga slikovnice u nastavi i kako se razvijala kroz povijest. Govori se i o nakladništvu slikovnica i kako ono utječe na knjižničarev izbor i nabavu slikovnica obzirom na vanjski izgled i poštivanje funkcija slikovnica. Provedeno je istraživanje u gradskim, općinskim i školskim knjižnicama Gorskoga kotara kako bi se prikazalo u kojoj je mjeri slikovnica prisutna u knjižnicama. Pokušalo se kroz fond i nabavu slikovnica i dječjih knjiga dokazati kako knjižnice pokušavaju na što kvalitetniji način privući najmlađe korisnike u knjižnicu i razviti u njima aktivne građane spremne na cjeloživotno učenje. Iako je stanovništvo Gorskog kotara u opadanju, istraživanje je pokazalo kako se knjižnice razvijaju i nude različite aktivnosti za najmlađe korisnike i njihove obitelji.

Ključne riječi

- knjižnica, slikovnica, djeca, Gorski kotar, nakladništvo slikovnica

Literatura

Anić, V. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb : Novi Liber, 2006.

Blažeković, T. ; Furlan, B. *Knjižnica osnovne škole*. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993.

Božičević, H. *Kako se kalio hrvatski nakladnik*. Zagreb : Edicije Božičević, 2012.

Butorac, M. *Kako odabrati slikovnicu primjerenu dobi djeteta?* URL: <http://www.klokanica.hr/beba/zabava-s-bebom/kako-odabrati-slikovnicu-primjerenu-dobi-djeteta-121> (preuzeto 27.6.2015.)

Crnković, M. *Dječja književnost: priručnik za studente i nastavnike*. Zagreb : Školska knjiga, 1986.

Crnković, M. ; Težak, D. *Povijest hrvatske dječje književnosti: od početaka do 1955. godine*. Zagreb : Znanje, 2002.

Delač-Petković, K. ; Arbanas, D. *Sretna kućica*. Rijeka : Tiskara Zambelli, 2014.

Diklić, Z. ; Težak, D. ; Zalar, I. *Primjeri iz dječje književnosti*. Zagreb : DiVič, 1996.

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. URL: http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_25/h01_01_25_zup08.html (preuzeto 1.8.2015.)

Gorski kotar. Delnice : Grafičko poduzeće "Tipograf", 1981.

Gorski kotar. URL: <http://www.gorskikotar.hr/turizam>

Gorski kotar, zeleno srce Hrvatske. URL: <http://www.gorski-kotar.com.hr/hr/>

Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Vrbovsko. URL: <http://www.knjiznica.hr/vrbovsko>

- Grupacija nakladnika Hrvatska dječja knjiga. URL: <http://hrvatskadjecjajknjiga.hr/> (preuzeto 27.6.2015.)
- Hameršak, M. *Pričalice: O povijesti djetinjstva i bajke*. Zagreb : Algoritam, 2011.
- Hrčak-portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=114288 (preuzeto 1.7.2015.)
- Jelušić, S. *Ogledi o nakladništvu*. Zagreb : Naklada Ljevak, 2012.
- Juričević, B. *Ekonomija knjige*. Zagreb : Školska knjiga, 1987.
- Kako razvijati kulturu čitanja: zbornik*. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1999.
- Kakva je knjiga slikovnica: zbornik*. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2000.
- Knjižnica Fran Galović Koprivnica. URL: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/default_preporuke.asp?sid=5556 (preuzeto 9.7.2015.)
- Kovačević, D. ; Lovrinčević, J. *Mjerila kvalitete rada u hrvatskom školskom knjižničarstvu*. Osijek : Odjel za kulturologiju u sastavu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2014.
- Lasić, Lazić, J. ; László, M. ; Boras, D. *Informacijsko čitanje*. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2008.
- Martinović, I. ; Stričević, I. *Kompetencije dječjih knjižničara: koliko poznaju literaturu za svoje korisnike*. U: Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 56, 3 (2013), 67-90.
- Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. URL: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=12061> (preuzeto 1.7.2015.)
- Narodna knjižnica i čitaonica Delnice. URL: <http://www.knjiznica-delnice.com/>
- Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi u usluga*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.

Narodna knjižnica "Ivan Žagar" Čabar. URL: <http://www.cabar.hr/narodna-knjiznica/>

Nastavni plan i program za osnovnu školu. Zagreb : Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006.

Odrastanje u zrcalu suvremene književnosti za djecu i mladež: zbornik. Priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1998.

OŠ Brod Moravice. URL: <http://os-brod-moravice.skole.hr/>

OŠ Dr. Branimira Markovića Ravna Gora. URL: <http://os-bmarkovica-ravna-gora.skole.hr/>

OŠ Frana Krste Frankopana Brod na Kupi. URL: <http://os-fkfrankopan-brodnakupi.skole.hr/>

OŠ Ivana Gorana Kovačića Delnice. URL: <http://os-igkovacica-delnice.skole.hr/>

OŠ Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko. URL: <http://os-igkovacic-vrbovsko.skole.hr/naslovnica>

OŠ Ivanke Trohar Fužine. URL: <http://os-itrohar-fuzine.skole.hr/>

OŠ Mrkopalj. URL: <http://os-mrkopalj.skole.hr/>

OŠ "Petar Zrinski" Čabar. URL: <http://os-pzrinski-cabar.skole.hr/>

OŠ Rudolfa Strohala Lokve. URL: <http://os-lokve.skole.hr/>

OŠ Skrad. URL: <http://os-skrad.skole.hr/>

Petrović-Sočo, B. *Dijete, odgajatelj i slikovnica: akcijsko istraživanje.* Zagreb : Alinea, 1997.

Radićević, V. ; Biglbauer, S. *Poticanje čitalačke pismenosti kao dio knjižnično-informacijskog obrazovanja.* U: *XXIII. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske: zbornik radova.* Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2011.

Slobodan pristup informacijama u službi kulturnog razvitka: zbornik radova. Uredile Alemka Belan-Simić i Aleksandra Horvat. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002.

Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. U: *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 51, 1/4 (2008)

Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008.

Smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.

Stančić, D. *Slobodno vrijeme korisnika školske knjižnice - izazov školskome knjižničaru.* U: *XXII. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske: zbornik radova.* Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2010.

Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html> (preuzeto 8.7.2015.)

Standard za školske knjižnice. URL: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/272719.html> (preuzeto 8.7.2015.)

Tabu teme u književnosti za djecu i mladež: zbornik. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2002.

Velagić, Z. *Uvod u nakladništvo.* Osijek : Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Odsjek za informacijske znanosti, 2013.

Visinko, K. *Dječja priča - povijest, teorija, recepcija i interpretacija.* Zagreb : Školska knjiga, 2009.

Zakon o knjižnicama. URL: <http://www.zakon.hr/download.htm?id=745> (preuzeto 6.7.2015.)

Zemljovid, Map (Gorski kotar). URL: <http://www.coprnicka-hisa.com/map-Gorski-Kotar.htm> (preuzeto 9.7.2015.)

Zovko, M. *Školska knjižnica u novom tisućljeću.* Senjski zbornik. 36 (2009), 43-50.

Živković, D. *Elektronička knjiga.* Zagreb : Multigraf, 2001.

Prilozi

Popis knjižnica Gorskoga kotara

1. Gradske/općinske knjižnice

Narodna knjižnica i čitaonica Delnice

Narodna knjižnica „Ivan Žagar“ Čabar

Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Vrbovsko

Mjesna knjižnica Skrad

2. Školske knjižnice

OŠ Brod Moravice

OŠ Dr. Branimira Markovića Ravna Gora

OŠ Frana Krste Frankopana Brod na Kupu

PŠ Gerovo

OŠ Ivana Gorana Kovačića Delnice

OŠ Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko

OŠ Ivanke Trohar Fužine

OŠ Mrkopalj

PŠ Prezid

OŠ „Petar Zrinski“ Čabar

OŠ Rudolfa Strohala Lokve

OŠ Skrad

PŠ Tršće

Anketni upitnik

ANKETA

UPUTE ZA PROVOĐENJE ANKETE

- ❖ Anketu ispunjavaju knjižničari.
- ❖ Anketu ispunjavajte na način da podebljate i dopunite odgovore.
- ❖ Na pitanja višestrukog odabira moguće je podebljati više odgovora.
- ❖ Hvala Vam što ćete odvojiti vrijeme za rješavanje ankete.

1.I. Podaci o knjižnici

Zaokružite vrstu knjižnice: ŠKOLSKA KNJIŽNICA NARODNA/OPĆINSKA
KNJIŽNICA

Broj svezaka knjiga u knjižnici _____

Broj svezaka knjiga u dječjem odjelu _____

Ocijenite stupanj zadovoljstva vašim dječjim odjelom.

1 2 3 4 5

u potpunosti sam nezadovoljan

u potpunosti sam zadovoljan

Broj djece članova u vašoj knjižnici (ispunjavaju samo narodne/općinske knjižnice).

2.II. Nabava građe

Koliko svezaka knjiga nabavljate godišnje (okvirno)?

Koliko slikovnica nabavljate godišnje (okvirno)?

Slikovnice odabirem po:

- a) naslovu
- b) autoru
- c) temi
- d) ilustracijama/ilustratoru
- e) opsegu (debljini)
- f) cijeni
- g) nakladniku
- h) nešto drugo: _____

Slikovnice nabavljam:

- a) kupnjom preko trgovačkog putnika
- b) kupnjom preko interneta
- c) kupnjom u knjižari
- d) kupnjom izravno od nakladnika
- e) darom
- f) nešto drugo _____

III. Korištenje i razmjena slikovnica

Korisnici godišnje posuđuju slikovnica:

- a) manje od 5
- b) 5-20
- c) 20-30
- d) više od 30

Korisnici u knjižnici slikovnice koriste:

- a) da bi ih čitali
- b) da bi ih pregledali
- c) za sudjelovanje u radionicama
- d) nešto drugo _____

Zaokružite.

U knjižnici postoji poseban prostor za čitanje slikovnica (tj. dječji kutak). DA NE

Knjižnica razmjenjuje slikovnice s ostalim knjižnicama Gorskog kotara ako je potrebno. DA NE

Knjižnica surađuje s bibliobusom. DA NE

Ukratko opišite.

Možete li nabrojiti barem dvije nakladničke kuće od kojih ste nedavno nabavljali slikovnice ili znate da se bave nakladništvom slikovnica? Zašto ste naveli baš njih?

Postoji li u vašoj knjižnici program aktivnosti koji uključuje čitanje slikovnica ili ostale aktivnosti koje su povezane uz slikovnice? Na koji način se provode?

Zahvaljujem Vam na trudu i vremenu utrošenom na popunjavanje ankete!